

Porabje

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 20. decembra 1995 • Leto V, št. 25-26

OJ, TI MESTO, BETLEHEMSKO!

Gda sam se nutri po martinjskom bregej pelo - prejk velikoga črnoga lesa prauti G. Seniki, mi je eške itak v vujaj djalo, kak mi je gospa Frida lepau spejvala:

*Poslušajte vsi ljudje,
Sveti Jožef v mesto gre,*

*Sveti Jožef in Marija,
Gresta v mesto Betlehem.*

*Ko pa v mesto pri-
deta,*

*Prenočišče iščeta,
Oj, ti mesto, betle-
hemsko,*

*da nas nočeš preno-
čit...*

Gda sta sveta Marija in sveti Jaužef v Betlehem prišla, je trda kmica bila, velki mraz, Marijo je že prijemalo. Niške ji je nej sto pod svojo strejo vzeti. Zaman je nosila Marija pod svojim srcom - Sina Božega.

Eške dobro, ka se je najšla siromačka štalica. Eške dobro, ka so se najšli dobrega srca pasterge. Pri ognji so se segrejali. Marija pa Jaužef sta se malo tō segrela v štalici. Pri duši njima je tō toplo gratalo, ka sta don nej sama - ka so don nej sami! - na tom strašno velkom svejti. Nika ne deje, ka so njini nauvi prijateli samo siromački pasterge. Ka je njin dragi dom ronjava štalica. Njini najbliži pa - krave, somarge...

Gda smo pred božičnaj svetkaj trigé pojbičke - ka trigé pasterge - po betlehemaj ojdli, smo

Foto: Jože Fučar

**VSEM BRALCEM
ŽELIMO BLAJŽENE
BOŽIČNE SVETKE
IN
SREČNO NAUVO
LETO**

ništarno paut tak dugo romali s svojo štalico od iže do iže, ka je kmica gratala, kak biks. Vndrak so na nebi čemera-sti grdi črni oblaki tō bili, tak ka smo skor nikanej vidli. Penaze, ka smo z vōrnim spejvanjom "Z neba je prišo, doli k vam angeu..." za dar dobili, smo tō nej mogli vkūp šteti, pa smo se nej mogli talati tō nej. Gda smo trūdni taprejk po kméčnom Vankinom ogradi rajzali, smo gnauk samo nikšo velko čūdno sveklost zagledni-li! Bejli snejg je žerjdavo redeči grato!

Pasterge na brgej pauleg Betlehema so tisto nauč zaglednili strašno velko sveklost. Trnok so se zbodjali.

Mi, sinčarski pasterge, smo se tō prestrašili od žerdjavoga snega. Te pa eške bole, gda smo malo sledik vidli, ka na Bidrnom brgej iza gori. Eške penaze talati smo si tō pozabili. Bila je ekstaza. Katarza.

Pasterom pri Betlehemi je cjuštaupo angeu pa jim pravo: "Ne bojte se! Prineso sam vam veliko veseldje. Gnes se vam je v Davidovom varaši naraudo Zveličar!" Natau je prišo nebeski šereg, vsi so hvalili Boga: "Slava Baugi na višavaj in na zemli mēr lūdém!..."

Na svejto nauč - pripovejst tak prvi - eške prej kače tō počivajo.

Francek Mukič

Predsednik državnega zbora Jožef Školč v Budimpešti

ZADOVOLJNI Z DOGOVORJENIM

Slovenska parlamentarna delegacija, v kateri so bili poleg predsednika državnega zbora Jožefa Školča še nekateri poslanci in slovenski veleposlanik Ferenc Hajós, je imela pogovore z najvišjimi madžarskimi politikami: premierom Gyulom Hornom, predsednikom države Árpádom Gönczem, predsednikom parlamenta in gostiteljem Zoltánom Gálom, nekaterimi državnimi sekretarji v notranjem in zunanjem ministrstvu, in Csabo Tabajdijem, zadolženim za manjšine v uradu predsednika vlade.

Pogovori so potekali o znanih temah, ki jih običajno razvrščamo v naslednje tematske sklope: - Razmere v svetu, ki so to pot bile v znamenju sporazuma o miru na Balkanu; - Približevanje evropskim povezavam; -

Dvostranski stiki in Manjšinska vprašanja. padu Jugoslavije, in tudi za vključevanje oziroma

Predsednik Jožef Školč (v sredini), član Državnega zbora Borut Pahor in Mile Butinar konzul slovenskega veleposlaništva v Budimpešti

Slovenska parlamentarna delegacija je dobila zagotovila, da bo Madžarska pomagala povsod, kjer bo lahko. To velja za probleme, ki se pojavljajo in se še bodo glede nasledstva po raz-

še prej približevanje evropskim povezavam, zlasti Evropski uniji. Zelo podobna stališča so bila izrečena tudi o uresničevanju nalog med manjšinami, vendar bo morala Slovenija upo-

števati težke gospodarske razmere, ki že ovirajo uresničitev marsikaterih skupnih nalog.

Med te naloge sodi tudi odpiranje novih mejnih prehodov med Slovenijo in Madžarsko. V Budimpešti so poudarili, da bo nekaj prehodov vseeno čimprej odprtih. Začetek gradnje železniške proge pa naj bi bil, po informacijah s pogovorov, v letu 1997.

Na pogovoru pri Zoltánu Gálu so menili, da bosta v bodoče madžarski parlament in slovenski državni zbor prispevala večji delež v sodelovanju med državama. To pa naj bi uresničili z ustanavljanjem mešanih komisij za posamezna delovna področja. Denimo, komisija za narodnostna vprašanja ali kakor se bo imenovala, bo sprejela konkreten program aktivno-

sti, proučila, katere naloge je mogoče najprej uresničiti in katere pozneje, ter postavila časovni okvir, v katerem bo delo opravljeno. Podobno naj bi ravnali tudi na gospodarskem področju in tudi na drugih, kjer imata državi skupne interese.

Predsednik parlamenta Zoltán Gál pa je na konkretno vprašanje o nalogah med manjšinami odgovoril, da je potrebno uresničevanje nalog med manjšinami povezati z gospodarskim razvojem v njihovih okoljih in tudi v širšem prostoru.

Tako iz uradnih izjav madžarske in slovenske strani kakor iz neuradnih pogovorov s člani delegacije lahko povzamemo, da sta bili obe strani nadvse zadovoljni z dogovorjenim.

eR

SLOVENSKI PARLAMENTARCI TUDI V MONOŠTRU

Svoj obisk na Madžarskem je slovenska parlamentarna delegacija, ki jo je vodil predsednik skupščine Jožef Školč, končala v Monoštru, kjer se je srečala s predstavniki obeh slovenskih organizacij v Porabju. Predsednik Zveze Slovencev, Jože Hirnök je goste seznanil z nekaterimi problemi Slovencev na Madžarskem. Med drugim je dejal: "Najprej bi spet opozoril na problem našega porabskega radia; Zveza Slovencev že dolgo opozarja na to, tako pristojne na Madžarskem kot v Sloveniji, da želimo porabski Slovenci svojo radijsko postajo, ki bi v naše domove prinašala slovensko besedo, informacije in še mnogo tega v maternem jeziku. žal, še nismo prišli do svoje frekvence,

čeprav nam jo država že dolgo obljublja. Pričakujemo, da nam bo Slovenija pomagala pri usposabljanju kadrov in realizaciji radijskega programa ter nabavi opreme.

Naš naslednji problem so mejni prehodi. Potrebno bi bilo podaljšati obratovni čas prehoda Gornji Senik-Martinje, ker se, na naše veliko

zadovoljstvo, promet iz dneva v dan povečuje.

Vsekakor pa nas čudi dejstvo, da se malo govori o odprtju mejnega prehoda Verica-Čepinci, ki bi za nas bil prav tako vitalnega pomena,

in po nekaterih informacijah slišimo, da je Slovenija bolj naklonjena odprtju mejnega prehoda Prosenjakovci-Magyarszombatfa; ta prehod je spet

zelo daleč od nas in porabskim Slovincem ni v korist."

V odgovoru je Jožef Školč povedal, da vse kaže, da bo problem porabskega radia v bližnji prihodnosti rešen. To pa ne velja za mejne prehode, kajti Madžarska zaradi težkega gospodarskega položaja zaenkrat ne načrtuje odprtja novih mejnih prehodov na slovensko-madžarski meji. Slovenija sicer ima v načrtih štiri mejne prehode na skupni meji, toda prednost daje mejnima prehodoma Prosenjakovci in Kobilje. Oba mejna prehoda bi pomenila prednost pri povezovanju prekmurskih Madžarov z železno in Zalsko županijo. Če se bodo načrti uresničevali po tem programu, bo rezultat "tekme

za mejne prehode" naslednji: prekmurski Madžari - porabski Slovenci 5:1.

Predsednik Državne slovenske samouprave Martin Ropoš je na kratko predstavil novo slovensko organizacijo, ki je po manjšinskem zakonu politični zastopnik Slovencev na Madžarskem.

Poslanec Borut Pahor je na kratko seznanil predstavnike porabskih Slovencev z osnutkom, ki ga je v zvezi zamejskimi slovenskimi skupnostmi pripravila ustrežna parlamentarna komisija in ga bodo do 15. decembra poslali vsem zamejskim organizacijam. Resolucijo želijo predložiti parlamentu naslednje leto.

-MS-

Prekmurski Madžari so slavili PRESEDNIKA SLOVENIJE IN MADŽARSKE STA SE SREČALA-DOMA

Pomurska madžarska narodnostna samoupravna skupnost je počastila in delovno obeležila 20-letnico ustanovitve. Pokrovitelj vseh prireditev je bil slovenski predsednik Milan Kučan, na njegovo povabilo pa je Slovenijo obiskal tudi madžarski predsednik Árpád Göncz.

Za tiste, ki so navajeni na nekoliko bolj toga državniška srečanja, bi bilo snidenje dveh državnih predsednikov in drugih na meddržavnem prehodu Pince-Tornyiszentmiklós, pravo presenečenje. Predsednika sta naredila tako sproščeno in prijateljsko ozračje, kakršno redko vidimo na tako visoki ravni. Sicer pa naj bi to ozračje označevalo odlične stike in sodelovanje med Slovenijo in Madžarsko, smo lahko slišali tako ob tej priložnosti kakor ob drugih obiskih na različnih ravneh.

Predsednika sta v Lendavi tudi povedala, da sta "prišla domov". Madžarski, ker tu živijo pripadniki madžarskega naroda pa tudi svojih nekaj "korenin" naj bi čutil v teh krajih, slovenski je pa v tem koncu kar "dvakrat doma": nedaleč vstran je rojen in je seveda predsednik vseh državljanov Slovenije.

O konkretnih nalogah med prekmurskimi Madžari so se pogovorili na prvem srečanju, ki sta ga imela predsednika Göncz in Kučan. Po oceni predsednika prekmurskih Madžarov Jožefa Balaska ima Slovenija vzorno manjšinsko politiko. Zatika pa se pri njenem uresničevanju, kakor so problemi tudi na madžarski strani pri študiju ali med državama, ko gre za priznavanje diplom.

Predsednika sta govorila tudi udeležencem konference, ki so razpravljali o preteklosti, sedanjosti in prihodnosti madžarske narodnostne skupnosti. Slovenski predsednik Milan Kučan je ocenil, da je sedanje ozračje v Sloveniji in na Madžarskem ugodno za uresničevanje manjšinskih pravic. Kakšne so te pravice, pa ne odloča številčnost manjšine, ampak "pravice so ali jih ni", je dejal. O recipročnosti je dejal, da je težko izenačevati nekatere standarde, zato gre v konkretnem primeru (prekmurski Madžari, porabski Slovenci) bolj za približevanje k enakim pravicam. Slovenski predsednik je tudi odločno zavrnil zniževanje sedanje ravni manjšinske zaščite prekmurskih Madžarov, denimo s spremembami pri izdajanju dvojezičnih dokumentov in še kje. Milan Kučan je tudi poudaril, da uresničevanja manjšinskih pravic ne bi smeli uvrščati v siceršnje meddržavne odnose, denimo, če so stiki med državama nekoliko slabši, to ne bi smelo učinkovati na ozračje med manjšinami.

Iz govora predsednika Árpáda Göncza pa je zlasti pomemben tisti del, v katerem je poudaril nenadomestljivo vlogo matičnih držav pri uresničevanju manjšinskih pravic. Prekmurskim Madžarom je zagotovil pomoč povsod, kjer jo bodo potrebovali, in kjer zdaj na Madžarskem ravnajo zoper interese manjšine v Sloveniji.

Uradne pogovore sta predsednika nadaljevala v Moravskih Toplicah. Namenila sta jih dvostranskim odnosom, razmeram v Evropi in tudi manjšinam. Na novinarski konferenci pa sta zopet ocenila sodelovanje med državama za zelo dobro in vsebinsko bogato na vseh področjih.

eR

KATEDRA IN SLOVAR

Elizabeta Bernjak o izobraževanju učiteljev in svojem slovarju

Na Visoki učiteljski šoli v Sombotelu so pred dnevi praznovali 15. obletnico delovanja Katedre za slovenski jezik in književnost, le nekaj dni pred tem je Cankarjeva založba izdala moderni slovensko-madžarski in madžarsko-slovenski slovar, ki ga je napisala lektorica za slovenski jezik na omenjeni visoki šoli Elizabeta Bernjak.

"Moram reči, da me obdaja kar prijetno čustvo, da 13 let aktivno pomagam pri delu katedre, in sicer ne samo na lektoratu, saj imam posebej lektorat in potem posebej katedro za slovenski jezik in književnost. Moram reči tudi to, da se je veliko spremenilo v teh 15 letih, saj smo takrat predavali recimo književnost in jezik in mogoče kakšno konverzajo. Ker pa izobražujemo učitelje za dvojezično območje sem predstojniku katedre predlagala še uvedbo dveh novih predmetov, terminologijo drugega predmeta, ki ga študira študent in dvojezično metodiko," je v uvodu najnovega pogovora dejala Elizabeta Bernjak.

Toda tako ona kot ostali predavatelji niso najbolj zadovoljni s tema, kar so dosegli: "Rezultati, ne našega dela, ampak naših učiteljev, diplomantov, ki so tu končali študij, niso taki, kot smo pričakovali. Najbrž so vzroki tudi objektivni, nekateri niso tako dobili zaposlitve, slovensčino so osvajali kot drugi jezik, marsikdo v Porabju ne obvlada slovenskega jezika na nivoju materne jezika, temveč se ga nauči pozneje. In če tega jezika ne uporabljajo, potem ga pozabijo. Tako se je zgodilo z našimi učitelji, ki ne obvladajo jezika toliko, kot bi vsi skupaj pričakovali. Ne rečem, da je krivda prav pri njih. Mogoče so razmere take, da v Porabju ljudje ne govorijo več toliko slovensko, kot je bilo to pred leti. Mogoče bi s kakšnim impulzom od matičnega naroda dobili večje veselje do tega, da bi se bolj zavedali korenin, kot se jih zavedajo danes."

In tako se je veliko diplomantov - vsega skupaj jih je bilo 52 - izgubilo, saj

se je večina zaposlila na madžarsko govorečem območju in izgubila stik s slovenskim jezikom, kar je velika škoda. Zanimivo je, da se zdaj za študij slovenskega jezika odločajo Madžari in pripadniki hrvaške manjšine, saj sta od desetih, ki zdaj redno študirajo, le dva iz Porabja. Sicer pa je zaradi sprememb, ki jih doživljajo madžarske univerze, predvsem pa uvedene šolnine, nekatereim že skorajda onemogočeno študiranje. Katedra za slovenski jezik svojim študentom pomaga predvsem pri zagotavljanju poceni knjig in učbenikov. In kakšen je ugled v prihodnost: "Ob katedri za slovenski jezik bi radi ustanovili še katedro za prevajalstvo in potem bi bilo mogoče večje zanimanje za učenje slovenskega jezika, tako s strani Porabcev kot večinskega naroda. Sicer

Ob 15-letnici katedre za slovenski jezik in književnost so na Visoki učiteljski šoli pripravili slovar. Udeležili so se je številni gostje z obeh strani meje, med njimi pa je bil tudi slovenski veleposlanik na Madžarskem Ferenc Hajós, ki je katedri zaželel še nadaljnjih 150 let delovanja. Veliko pohvalnih besed je spregovoril tudi dekan Visoke učiteljske šole János Pusztai. In kaj je rekel vodja Karoly Gadányi? "V petnajstih letih se iz otroka razvije mladenič. Naša katedra je pravkar stopila v mladeniška leta in upajmo, da bo doživela tudi svoja odrasla leta." Povedal pa je tudi tole: "Niso imeli prav tisti, ki so leta 1980 prerokovali, da bo slovenska katedra obstajala le 2-3 leta. Naša šola je edina na Madžarskem, ki izobražuje učitelje slovenskega jezika. Govoriti konkretno o prihodnosti, ni lahko. Nas vodi v prvi vrsti optimizem. Radi bi doživeli novih 15 let. Obvezuje nas stroka, slovenski jezik in kultura, naša ljubezen do porabskih Slovencev in matičnega naroda."

pa načrtujemo tudi izobraževanje vzgojiteljic na visoki stopnji, ker tu vidimo največjo pomanjkljivost. Mislim, da je vzgojiteljicino znanje materne jezika prvobitno in bi moralo v Porabju imeti zelo veliko težo. Morali bi izhajati iz narečja, da bodo otroci vedeli, da je tudi narečje pomembno in potem bi počasi iz narečja prešli na knjižni jezik. Za vse to pa je potrebno vzgojiteljice pravilno usposobiti."

Elizabeta Bernjak je v zadnjem obdobju poleg poučevanja veliko svojega časa namenila tudi slovensko-

madžarskemu in madžarsko-slovenskemu slovarju. V nakladi 10.000 izvodov ga je pred dnevi izdala Cankarjeva založba. Je avtorica zadovoljna s svojim delom? "Nekaj naredite in takrat, ko je v fazi nastajanja, ste polni pričakovanja, ko izide, pa vam je nekako žal, da je že izšel, to je tako kot otroci, odrastejo in odidejo od doma, zdaj šele vidim, kaj vse bi bilo potrebno narediti zraven. Po vsej verjetnosti bi zajela širši obseg besedišča, mogoče bi upoštevala druge nianse. Moram reči, da sem izredno zadovoljna, da lahko študentom tukaj, mogoče tudi učencem na drugi strani meje in nasploh uporabnikom v obeh državah, ponudimo en tak priručnik, ki ga lahko uporabljajo tako poslovneži, študentje, pa tudi strokovnjaki."

Elizabeta Bernjak pravi,

da so posebna vrednost slovarja, v katerem je okrog 42.000 slovenskih in 45.000 madžarskih gesel, naglasna znamenja, ki bodo v veliko pomoč pri izgovarjanju slovenskih besed, poleg tega pa ima precej bogato frazeološko in terminološko gnezdo. "Mogoče bi bilo moje zadovoljstvo še večje, če bi lahko tudi Porabci segali po slovarju, da ne bi bil tako drag, saj vem, da je težko pričakovati od njih, da bodo dali 10 tisoč forintov, kolikor bo približno stal en slovar."

Silva Eöry

Od Bogojine do G. Senika

BISERNI (DIAMANTNI) ČLOVEK

... Tam sredi Martinja ena hišica stoji,
V njej slavljenec prebiva, veselo tam živi...

Čez mejo so Slovenci pozabljeni bili,
Slovenska sveta maša Sinčare zdaj krepki.
Bog živi, Bog živi, Bog živi dol z neba,
Bog živi, Bog živi Gospoda župnika!..."

-Zdaj pa te skočimo enoga velkoga, ta nazaj v tiste cajte, gda ste vi eške mali pojbiček bili.

-1912-oga leta sam rojeni v Bogojini. Naša družina je bila dobra in verna. 14-oga leta pa se je te brat narodo. Te pa bojna võvdarila. Ata so mogli rukivati, v vogrski vojski so bili. V vesi smo meli strašno dobrega plebanoša, Ivana Bašo. Uni so te 29-oga leta novo cerkev zidali s svetovno znanim arhitektom (épitész) Jožefom Plečnikom. Cerkev 30-oga leta bila zozidana. Pa te mi, šteri smo že v gimnazijo odili, pa gda smo prišli kaj gledat, te so pravili gospod: "*Ja, dečki, nej tak, talige uzemite pa motiko pa tak! Trbej je pomagati!*"

-Zdaj, ka ste že 60 lejt dušni pastér, v takši črni reverendi pa kijklati črni šapki, si človek žmetno zbrodi, kakši ste bili, gda ste mali bili. Vi ste zato gvušno tó bili mali pojbiček, ka ste po travnikaj lejtali, ka ste se špilali, pa ste kakše krave tó pasli?

-Ja, tūdi, pa kelkokrat! Joj, pa paziti, ka bi krave nej prejk mejé skočile! Ka naj sosedu kvar ne napravijo. Ovači pa bi ges skoro mogo ostati doma. Zato ka tó, gda so 24-oga leta meni ata mrlí - sestra se je kumaj narodila, šest nas je bilo -, ka te zdaj? Mama do vica, samo staro mamó smo šče meli, drugoga nej. Depa te so zato plebanoš Baša pravili, ka nej, naj ostane tadale v šoli, vej mo ga že pomagali! Uni so mi največ

pomagali pa podporno društvo (segélyegylet).

-Mali mlajši so zvekšoga zato kaj lagvi tó. Vi ste že kak mali pojbiček tó vrlí bili, ka ste se že pripravljali na vašo božo službo, ali ste včasik kakšo vrgolijo tó naredli?

-Ja, edno sam prikaco, ka nevolá bila! Ata so bili v Sibiriji pa so prišli domou. Te so en prstan za sebé dali napraviti z

Gda so ata šče živelí, smo dve kobile imeli. Tiste sam tūdi mogo na pašo pelati. Ata so pravili: "*Dobro, lepo tak pomali, nej ka bi ti friško, ka te se gér nevolá zgodil!*" Zdaj pa te, gda smo šli nazaj, en pajdaš, takši bole fretaški biu, un je biu doma tam na začetki vesi, se je tam skrúu, pa kak je vido, ka idem blūzi, je prestrašo kobilo, una pa galop domou! Ges sam se pa držo za grivo (kosminje) pa vse, dol sam zato nej spadno, liki te sam galopero prvič pa oslednjim v življenj!...

imenom, enoga pa za mé, kak najstarejšoga. Zdaj pa te je juniuša prvo sveto prečiščavanja bilo. Imeli smo eno črešnjo, štere so že zrejele bile. Ges sam pa šeu gor na črešnjo pa se je nej proso, če smem, pa so mi prstenek vzeli vkrej!

-Te takša sigurnost bila?

-Jajja! Vse je trbólo prositi pa bogplati tau tak. Pa gda sam od meše prišo, posebno v nedelo, te pa: "*Vanek, zdaj pa povej, ka je bila preda?*" Pa sam rad poslušó predgo, tūdi dvornik sam biu. Ne morem praviti, zato so me radi imeli, pa mama tūdi, depa red je mogo biti. Vsigder je bokše, če je stariš bole ošter, kak pa če vse pisti.

-Kak ste si vi zmislili, ka te vi duhovnik?

-To pa, ka sam rad móu domačega plebanoša. Vej pa tak pravim,

te gda so oča mrlí, najmlajša sestra malo prva rojena, ka do te zdaj mama sami delali s to deco?! Depa plebanoša so te li pravili, ka naj se tadale včim. Ges sam te kumaj v drugi gimnaziji biu. Te bi mogo domou iti kak najstarejši...

-Vi vsigdar pomagat meni pri knjižni (irodal-mij) rečaj, ka pa če je ne razmim. Gde ste se vi vogrski navčili?

-Ges sam v vogrsko osnovno šolo v Bogojini kumaj pou leta odo. Okoli 20-oga leta. Tačas, ka so nas nej cuj k Jugoslaviji prikapčili. Te sam šeu v gimnazijo v Mursko Soboto...

Mene pa duhovnika Miška Jeriča so odpelali v M. Soboto. Tam so nas vogrski šandarji pa nemški Geštapo võspitavali. Pet lejt robije (fegyházh) sam dobiu, Miško Jerič 4 lejt robije, tretji duhovnik Danijel Halas pa eno leto pa pou. Dvej leti pa dva mejseca sam "dojzoslūžo" v Váci. Te so me pistili. Gda so 43-oga nyilaške prišli, te so me pa v Komáromi meli dva mejseca.

-Kak se vam pa kaj tam godilo?

-Ja, dobro bi bilo, samo preveč lačni smo bili. Kūjarge pa sodacke so na črno odavali gesti, mi smo pa toplo vodo dobili za zajtrk, podnek telko kelko, večerja pa: nika-nej! Hajdi spat! V srejdo pa v soboto je bila testa. Gnouk na keden je bilou malo mesa.

-Bili so vas zato nej?

-Nej, to nigdar nej. Sprvoga smo nikanej delali - to je najbolje lagvo bilo -, sledik sva pa te knjižničara (könyvtárosok) gratala v vouzi. Pisali smo leko gnouk na mejsec. Vej ta pisma ešče čuvam. Brat me je prišo gledat, té naš pisateu pa duhovnik Lujz Kozar pa drugi.

-Mislim, ka so vašá mati dosta djaukali tisto ga ipa.

-Pa kakša lejpa pisma so mi pisali!?

-Zatoga volo, ka ste Slovenci bili, so vas v vauzi nej bantivali?

-Nej. Celó na pisma so nej pisali, ka vend, liki slovèni!

-Njajva malo zdaj té žalostne dele, vejpa božični svetki kauli dejo. Kak se pa kaj toga spominatè? Miklauš pa Jezošč so vam kaj pri nesli?

-Bole Miklauš. Čipele sam mogo lepo spucati, v okno djasti, te zato kaj prineso. Vej pa nej ne vejim ka: kakše djaboka,

škrojce, vi pravite šaj-be... Za Božič pa smo k polnočnici šli, pa smo si s surkošom, s skalami svejtili. Te so takši smolaki bili, nej bilo patri, ge pa!? To so najlepši svetki, če gli so nej najvejši. Najveksi so vūzemski, zavolo Kristušovega trpenja pa gorstanenja.

-Betlemeške so pri vas tō ojdli?

-Nej, liki odili smo za Novo leto okoli spejvati: "Staro minulo, to novo se začelo, naj bude Bogi hvaleno, za nas pa bo veselo!..." Pa te smo od iže do iže odili, pa če se nej nišče oglaso, smo začnili kričati: "Pogače nam prinese!!!". Meli smo mali šibice tō s sebov, pa smo s tistimi malo na fajni dekile zoščukali pa gučali: "Dekla k mož! Dekla k mož!"

-Ka so kaj vaša mati boukšoga skužali na Bo-

žič?

-Škrojce. Pa sūje slive. Meli so je - Bog jim daj nebesa! - v lončeni posodi skrite na podi pod tramom (gerendo). Depa mi smo zato tisto vōnajsli, pa te tak pomalek vōnosili. Tisto tak bokše bilo!

...Krao Aleksander je večkrat v Bled prišo, ka je tam mōu svojo vilo. Pa te smo mi, kak dijaki šli ta na izlet (kirándulás), pa smo bili sprejeti pri krali. Te nam je pa tisti vučiteu pravo, ka prej kakoli de nas krao pito, pa gda mo mi odgovarjali, moremo cujdjati, ka "Vaše veličanstvo" (Őfelsége). Mi, večji dečki smo te bili v 7.-8. klasi. Pred menov so vsi pravili krali, ka do uni oficiri. Krao se je tak lepo smejo ka vse. Gda sam ges nared prišo, sam pravo, ka ges mo dūhovnik. Te pa je kralj tak malo čūdno gledlo. Vendrak si je mislo, ka do lepo vsi oficiri, ka pa te tē tū zdaj kvari kej? Ges sam se malo zbojo, pa sam pozabo včasik cujdjati, ka "Vaše veličanstvo". Te pa malo tihoča gratala, meni na pamet prišo, pa sam ejkstra samo to pravo, ka "Vaše veličanstvo!" pa nika drugo. Te so se pa vsi fejst fejst smejali...

-Ka bi letos radi geli na božične svetke?

-Naša kūjarca to itak vse má na skrbi. Smo nej

lačni, pa nej žedni. Ges ovak kapūstne reteše mam najraje.

-Gospod plebanoš, vala lejpa, pa vam želejm blajžene božične svetke, srečno nauvo leto ino dosta zdravdja!

-Ravno tak, Bog plati, tebi pa vsem, šteri do to

šteli, naj rejsan puno zdravdja majo v novom leti pa veselja - pa te de vse dobro!

Biseromešniki vogrski pravijo: gyémántmisés. Rejč biser ovak znananūje: džundž, gyöngy. Tak prvi diamant, kak prvi džundž so - prava redkost.

Plebanoš Ivan Camplin so tō prava redkost. Leko bi je zvali "Biserni človek" zato, ka so biseromešnik.

Leko bi je zvali "Diamantni človek" zato, ka so trdi pa dragi, kak gyémánt, najtrši dragi kamen globko po zemlo. Z autonom se vozijo, kak spiš, glas majo, kak oceu, pogled oster, kak njin Atek, gda so jim zavolo črešnj prstanek ukraj zdali, kelih pa tak nagnaki držijo, kak če bi būu dozakovan.

Depa ka se čūdivamo, vej so pa eške samo 83 lejt stari.

Obraz majo takšoga, kak če bi būu vōstesani z najtršoga diamanta. Njina biserna meša jim je gvūšno bila eden najlepši svetkov v njinom žiulenji. Depa zaman so vnoženo lejpora gučali o nji pri Nedeli, v Bogojini pa na G. Siniki, uni so samo ponižno poslušali. Nikši smej na obrabi, samo oči so se včasi oblisnile, kak gda se rudarom pod zemlo dragi kamen skaže med kulnom. Z glavso so samo te za tejér mignili, gda so jim martinjski pesmarge spejali: "... Smo doživeli srečni zdaj mašo biserno, Se k Bogu prošnja dviga, naj še železna bo..."

Biser se tačas ne vidi, ka se školjka (kagyló) ne odpre.

Dūša je tō skrita v teji.

Plebanoš Ivan Camplin - zaman od zvūna tak sigurni vōgledajo - svoje mejke dūše in svojoga dobroga srca ne morejo skriti. Tau drži, kak železo. Drži, kak železna meša.

Francek Mukič

SLOVENSKI KULTURNI DEN NA DOLENJOM SENIKI

Dolenjeseniška slovenska samouprava je 26. novembra 1995 kulturni den organizirala v vesi. Po podneva je že vse živo bilau v vesi. Pomalek so vkūppiše kulturne skupine - pevski zbor pa slovenska folklorna skupina z G. Senika, Korpičeva banda z Varaša pa trijo Črnko iz Slovenije, iz Čöpinec. V kulturnom daumi, tak v velkoj dvorani kak v knjižnici pa v vsakšoj iži, je že vse vrelo. Ranč tak je pa delo šlau v klejti tū, gde je Lali Hanžek pripravlo mali mau.

Na pau tretjo je dvorana tak puna bila, ka bi tam več ednoga človeka nej mogo notstisniti. Mladina tak kak starejši so čakali kulturni program. Samouprava je pozvala iz vesi vsakšoga, posebno tiste, ki so tam ali tūj voditeli. Na pozvanje je prišo gledat kulturni program Martin Ropoš, predsednik Slovenske državne samouprave, Sandor Merkli kak

podpredsednik. Poštenje je dau prireditvi predsednik Slovenske zveze Jože Hirnök tū.

Program je lepo pozdravila Elizabeta Bartók, župankinja vesi. Po tistem je pa predsednik slovenske samouprave Stevan Sukič stano pred lūstvo in njim je z lejpimi rečami tapravo, zakoj so napravili ta kulturni program. Med drugim je pravo: "Gnes, pa vsigdar je tak bilau, ka se za kulturnoga človeka samo tisti leko drži, steri je nej pozabo svoje korenje, svojo pokolenje, materno rejč in kulturo." Opozoril je lūstvo, da je na D. Seniki tau spoj specialno, zatok ka tū tri narodnosti živejo vkūper. Nej eden drugoga odūrvajati, liki poštvūvati je potrebno.

Kulturni program je več kak eno vōro dugo trajo. G. seniški slovenski mešani pevski zbor se je pa držo k tomi, ka je predsednik slovenske samouprave pravo. Za-

tok so pa na programi med drugimi lejpimi pesmi meli edno nemško pa edno slovensko pesem, da bi se vsi navzauči navčili te pesmi. Pa tak je bilau. Publika je z velikim veseljom spejvala z zborom vred. Reči pa note je vsakši gledalec v roke daubo. "Takšo je eške nej bilau," smo čūli, gda je bio konec programa. Na konci pa cejla skupina na oder in smo z gledalci vred peli pa igrali: "Igrala je igrala je Korpičeva banda."

Samouprava je tau tū naredla - ka je zvūnreda simpatično bilau lūdam - ka gda so lūdje stopili not v dvorano, so ponūdili vsakšomi po slovenskoj navadi perece pa palinko. Etak je pa tau srečanje gratalo cejlak družinski, če so rejsan vkūp bili Vaugri, Nemci pa Slovenci. Lejpo doživetje je bilau, vejpa eške gnes gučijo od toga.

I. Barber

Kak so živeli pred 60 lejtami srmacke v našoj vesi

Prva so tū bili smacke, nej samo zdaj (samo ka so eške bole vekši smacke bili).

Spominam se, gda sam eške spoj mala deklica bila, kak so živeli tisti nesrečni lūdje, šteri so nej meli nikoga, ka bi se brigo za nji. Nej so mogli več delati, da bi za svojo delo jesti dobili. Za nji se je žūpan brigo, ali kak. Peneze je nej mogo dati, nej ovak pomagati, nūt je talo k izjam. Vsakši den, vsakši drūgi, tretji den so k drugoj iži šli. Vzeli so svoj srmaški pūnklič, s svojimi cotami z gvantanjom, ništarni je svoj mali vankišec neso in so šli od iže do iže.

Hišni vert in vertinja so je gorprijeli, bar ka so nistarni sami nej zadosta jesti meli. Dali so njim, ka so meli. Zvekšega so je v ram nej pistili, ka žalostno, so nej čisti bili. Bojali so se, ka kašne drovne stvari raztorijo. Oni so v štali na krmí, na slami bili. Tam so tō spali. Steri so nej meli štale, ta so v zimi nej šli, vleti pa ja. Te smacke so zvali "einleger". Nemška reč=befekvó. To je žalosten žitek biu. Nej so meli svoj dom, mogli so čakati od lūdski lūdi svojo vsakdanešnjo, talerec župe, falajček krūja, lūdske dare.

Hvala Baugi, te cajti so minoli. Šteri zdrave kotrige majo, so nej manjacki, si leko nika prslūžijo, če drugo nej, gobe berejo, ka leko odajo. Prva so to nej kipūvali. Leko odijo jabke brat itd. Istina, ka zdaj tō jestejo smacke, nistarni so brez dela, zdaj nji pomaga občina, dobijo podporo. Ništarni žlato majo, ki se skrbiyo za nji. Vsakši se nikak brani. Nega več takšega v vesi, kak je bilo pred tem. Vūpajmo, ka ranč nede, če bar v rosagi se dosta najde, steri skor tak živejo kak inda "einlegerje".

Zdaj, ka se približavajo svetki, pa ne pozabite na tiste, šteri sami živejo.

H. Čabai

NAJSVETEJŠI DAN V LETU

Ko govorimo o božiču v Sloveniji, lahko povemo, da imamo v deželi na sončni strani Alp pravzaprav tri praznike enakega imena. Poleg Kristusovega rojstva, je božič še praznik njegovega razglašanja, ponekod pa tudi novoletni praznik. V Sloveniji se je "vrnil v modo" po osamosvojitvi. Ljudje smo se takrat pri praznovanju začeli zgledovati ne samo po izročilu naših prednikov, temveč tudi po praznovanjih z veliko blišča in pompa, kakršna imajo v zahodni Evropi in v Ameriki, kjer bodo za letošnja božična darila porabili okoli 120 milijard dolarjev. Tega so najbolj veseli trgovci, saj so nekdanja božična darila v obliki rdečih jabolok, orehov ali suhega sadja, zamenjale drage igrače, nakit, audio in video aparati. Božiček, ki je zamenjal starega dobrega dedka Mraza, ki je pri nas obdaroval otroke dobrih štirideset let, se je torej začel tržno obnašati. Vendar vse to pri vzdušju, kakršnega prinašajo prazniki, sploh ni pomembno. Posledice se ponavadi pokažejo šele po svetih Treh kraljih.

Čeprav je božič šele 25. decembra, se priprave nanj začnejo že prvo nedeljo v decembru, predbožične nedelje pa imenujemo tudi adventne nedelje. Najpo membejnša zunanja podoba tega časa je adventni venček. Ponavadi je iz zimzelenih vejic, okrašen s suhim sadjem ali različnimi božičnimi okraski, na njem so obvezne štiri svečke. Vsaka za eno adventno nedeljo v decembru, ki pomenijo štiri tisočletja od Adama do Kristusa. To je tudi čas, ko godojuje različni svetniki.

Prva je na vrsti sveta Barbara. Je pomočnica po smrti. Stari ljudje pravijo, da je na ta dan potrebno odrezati slivovo, češnjevo ali višnjevo vejico in jo postaviti v kozarec z vodo. Če se ta razcveti, bo v hiši veselje in zdravje, če ne, bodo nad družino prišle bolezni, nesreča in smrt. Svetega Miklavža se najbolj veselijo otroci. Ta hodi po hišah v noči s 5. na 6. december. Otroci morajo to noč nastaviti svoje čevljičke, copatke ali nogavice, vanje Miklavž ponavadi natrese svoje darove. Darila prinese le pridnim otrokom, poredne obišče njegov spremljevalec parkelj. Šest dni zatem Lucija prinaša srečo, obilje in rodovitnost. Ponekod v Sloveniji je še vedno prisotna navada, da na dan svetega Tomaža, ki mu pravijo tudi nejeverni Tomaž, ljudje zakurijo kresove. Ker je 21. decembra dan najkrajši, noč pa najdaljša, je soncu treba pomagati do toplote in svetlobe.

Poleg duhovne priprave na božič, je advent čas, ko gospodinje najbolj pospravljajo po hišah. Na praznike mora biti vse lepo in čisto. Včasih so s sirkovimi krtačami ribale pod, lesene klopi in mize. Danes jim pri delu pomagajo globinski sesalniki, takojmenovane čudežne krpe in njihovi močje. Posebno slovesno je v kuhinji. Božična peka je med najstarejšimi znamenji tega praznika. Po hišah zadiši po posebnih pecivih, božičnem kruhu, na mizi se znajde tudi šarkelj. Božični kruh je po raznih slovenskih pokrajinah različen. V večini krajev spečejo navadno tri: pšeničnega, rženega in ajdovega. Stara prekmurška navada pa narekuje gospodinji, da speče samo en kruh. Tega načno na tri kralje, pri tem pa pravijo: "Kakor vse božične praznike, naj ga ne zmanjka vse letne čase." Včasih so pri tem dali pod mizo tudi košare z bučami, da bi svinje rajši jedle, ter plužno železo, da bi bila zemlja plodnejša.

Vsaka pridna gospodinja ima svoj recept za pripravo sladkih dobrot, pravijo. Tiste, ki pa nimajo časa za peko ali pa so samo iznajdljivejši pa se z njimi danes oskrbijo v bližnji trgovini ali pekarni.

In če smo že pri trgovinah. Kot smo napisali že v začetku, imajo največ koristi od zadnjih praznikov v letu trgovci. Dobro vedo, da je to čas obdarovanja ljubljih oseb. V novembru že krasijo svoje izložbe, pred oči kupcev postavijo bleščeče se zavitke in takojmenovane praznične košarice, ob njih pa napise, s katerimi opozarjajo na takšne in drugačne popuste. Tudi trgovine so odprte ob sobotah popoldne, nekatere celo v nedeljo. Največ prodajo božičnih voščilnic. Navada, da si ljudje voščimo pisno, je stara okoli stošestdeset let. Slovenci spadamo med prve narode na svetu, ki so začeli pošiljati voščilnice, saj je domovina le-teh Avstrija, mi pa smo bili nekoč pod Avstro-Ogrsko. Se posebno radi se ob božiču spomnimo sorodnikov, ki jih čez leto ne vidimo. To so sorodniki, ki so se pred leti odpravili s trebuhom za kruhom v daljne tuje dežele ali celo čez

ocean. Pošljemo jim čestitke in lepe pozdrave.

Božično drevesce je posebna oblika prastarega zelo razširjenega zimskega mlaja. Povezano je z ljudsko predstavo o drevesu življenja. V Slovenijo so ga prinesli nemški trgovci in obrtniki, tako da so se pri nas uveljavila šele po prvi svetovni vojni. Takšnega, kot je na primer postavljeno pred Rockefellerjevim centrom v New Yorku, kjer petdeset lučk na njem predstavlja petdeset ameriških držav, pri nas nima mo. Zato pa je okrasitev božičnega drevesčka družinski obred, ki se ga najbolj veselijo najmlajši. Kaj je še lepšega kot obešati bleščeče se krogle, bombone ali v stanoli papir zavite orehe na zelene vejice. Pod drevesčkom najdemo svoje mesto tudi jaslice. Ponazarjajo prizore iz Kristusovega rojstva, poklonitve pastirjev in treh kraljev. Ob jaslih sta Marija in Jožef. Marija na desni, ker je Jezusova prava mati, Jožef na levi, ker je njegov krušni oče. Jaslice stojijo najmanj do treh kraljev.

Božič se pričakuje v krogu domače družine. Sveti večer nastopi, ko odzvonijo avemarijo. Je edini takšen v letu. Praznovanje se je včasih pričelo s prenašanjem prižganega kadila po domu. Skropljenje z blagoslovljeno vodo in prižiganje luči je pomenilo nov čas, ki je nastopil s Kristusom. Kadilo pomeni torej Kristusa, blagoslovljena voda ponazarja njegov blagoslov za življenje ljudi. Danes so se običaji nekoliko spremenili in nekateri tega ne počnejo več.

Najpomembnejša maša ob božiču je polnočnica. Nanjo povabi katoliške družine cerkveni zvon čer ob enajstih. Začne se z najbolj znano in najbolj priljubljeno cerkveno pesmijo, ki nosi naslov Sveta noč. Po končani polnočnici ljudje zelo hitro domov. Verjamejo, da bo tisti, ki bo prvi doma, vso leto zdrav in močan. Delo bo opravljal z lahkoto in pri žetvi bo prvi.

V Sloveniji obstajata še evangeličanski in pravoslavni božič. Pravoslavni božič praznujejo v Beli krajini in trajajo tri dni. Sedem dni pred njim je zapovedan post, prav posebno velja na predvečer božiča.

Božični dan je najsvetejši dan v letu. Ljudje ponavadi počivajo. Ker so bili pri polnočnici, je bila noč za spanje prekratka. Niti zdoma ne hodijo. "Kdor bi drugače ravnal in prišel na obisk k sosedu, bi mu prinesel v hišo nesrečo," pravijo stare šege v večini Slo-

venije. Razen v Prekmurju in v Beli krajini, kjer je obisk na božič visoko v časteh. Toda gost mora priti dopoldne, še pred kosilom, da lahko z domačimi sede k bogato obloženi praznični mizi.

Ob božičnih praznikih so včasih od hiše do hiše hodili koledniki. Prinašali so srečo, zdravje, blaginjo in dobro letino. Božične kolednice je bilo treba poslušati do konca, sicer je v hišo prišla nesreča. Dostikrat so spremljali pesmi z orglicami, klarinetom ali harmoniko. Ljudje so kolednike tudi obdarovali z jajci, klobasami, slanino ali čem drugim.

Z božičem je seveda povezanih še mnogo šeg in navad ter še več vraz. Vseh jih ne moremo opisati, ker bi drugače v našem časopisu zmanjkalo prostora. Zato naj omenimo samo nekatere. Na sveti večer naj bi se med enajsto in dvanajsto uro med seboj pogovarjale živali. Če jih želite slišati, morate imeti v čevljih praprotno seme. Če je božična noč svetla, pravijo, da bo prazna kašča. Če so ljudje na božični večer zaspani, bodo taki ostali vse leto. In če je na sveti večer za vsakim vogalom angel, bo na pusta za vsakim vogalom hudič.

Premislek o tem, ali boste vrazem verjeli, prepuščamo vam. Casa, da očistite vaše dimnike, ni več veliko. Po njih se bo Božiček spustil do vaših sob in

vam pod božičnim drevesčkom pustil darilo. Pri tem seveda ne razmišljajte, ali mož, ki ga na saneh pripeljejo jeleni, obstaja ali ne, niti se ne sprašujte, od kod prihaja. Moderni svet ga je namreč že tako skomercializiral, da bo njegovo poslanstvo kmalu izgubilo svoj pomen. Vendar se bo to zgodilo šele takrat, ko bodo vanj prenehali verjeti vaši otroci. Naj vam postrežemo samo še s podatkom, da so na Grenlandiji ustanovili uradno Božičkovo pošto, katere naloga je odgovoriti na pisma otrok s celega sveta. Pišete mu lahko tudi vi. Naslov je: Božiček, Sever. Vemo, da si ne boste zaželeli materialnih dobrin, temveč predvsem tistega, kar si želi ves svet. Na zemeljski obli je še veliko krajev, kamor dedek z belo brado v rdečih oblačilih ne more prispeti, ker se tam ljudje bojujejo. Pomislite na to, kaj pomenijo vse žarnice na hišah, božičnih drevescih, bogato okrašene izložbe in obložene mize v primerjavi s pestjo riža, ki bi rešila marsikatero otroke. Kaj pomeni, v primerjavi z vsemi darili, skatla zdravil ali celo osebna svoboda.

Prepuščamo vas torej premislekom o življenju, saj je božič najprimernejši čas za to. In mimogrede: Vesele praznike.

D.F.

OBIŠČITE KOMPASOVE
BREZCARINSKE PRODAJALNE
(DUTY FREE SHOPE)
NA MEJNIH PREHODIH
V HODOŠU IN KUZMI

BOGATA PONUDBA
V HODOŠU TUDI PRODAJA
ZA FORINTE
ODPRTO VSAK DAN
OB 8. DO 20. URE

VESELE PRAZNIKE
IN SREČNO NOVO LETO
BRALCEM PORABJA IN
SLOVENCEM NA
MADŽARSKEM

Inda svejta

SVETI POST

Dan pred božičnim praznikom so posvečali ljudje s postom tudi pri nas v Porabju, in od tod je tudi dobil ime "sveti post".

V ŠTEVANOVCIH so "grajovo župo pa gošćicove pogače - zau-nike -, süje slive pa posušena djaboka (šajbe, klóce) sküjali, pa tisto so podnék geli."

Ta dan - zlasti ob kosilu - tujci (predvsem ženske) niso smeli priti k hiši, ker bi prinašali nesrečo. Nekateri so se celo zaklenili.

V SAKALOVCIH pravi, da "če na sveti post djej, te naj niške ne pride, ka te nejga sreće. Ce je žena k rama prišla, tisto léto tam sreće nej bilau, splo, da ja obad bijo. Čaralice so šegau me-le vsigdar te tiji, tak šatriti, ka gde so stela kaj napraviti, ka so te tistoma rama šlej. Podnék, ranč, gda so djeli, ka so te na obejda zaojdlj tam."

Pred tem so se zavarovali tudi tako, da se "sausadje zgüčali, ka naj moštji najprvim pride k iži. Za zránka že rano moštji pride, pa na dveraj guči, ka: BAUK DAJ SVETI DEN! BAUK DAJ SVETI POST! Pa ga te notazovéjo, pa piti dajo."

Po kosilu so poslali otroke v sadovnjak, kjer so z analognim čaranjem skušali doseči dobro leti-

no: "Na sveti post so se mlajši nadjéli süji sliv pa grüšek, pa pogač, pa so te šli drejvdje trausit, pa so gučali: Naj tak puno

baude, kak se dja zaj sit."

V ŠTEVANOVCIH ravno tako: "gda so se nadjeli na sveti post podnék, te so mlajši völateli, pa so drejvdje trausili. Prej, naj tak puno bauda drejvdje v leta, kak črvau puno majo."

Rodovitnost je imelo namen pričarati tudi naslednje dejanje v SAKALOVCIH, kjer so "kokaušom cüdjev kaulak potegnili, pa tam nuta polagali, ka nedo drugi iži šle, ka do fejest nesle, ka nedo kraj od rama."

Z zažiganjem OGNJA pod mizo so skušali umirajoče Sonce obdržati pri življenju, vlti življenjsko moč v mrtvo naravo (okrog ognja so bila razna semena). Pri tem ognju naj bi se grele tudi duše rajnikov, ki so se ta dan vračale v domove. Čas mrtve narave je bil namreč tudi čas mrtvih, ki jih je bilo treba počastiti z žrtvami.

V SAKALOVCIH "borojco pa rastovo vejko pod sto nuta dejejo v tjuina, pa te vsikšo paut vuždjejo, da djest dejo."

V ŠTEVANOVCIH so "na sveti post vsikšefele semenje vküper sipali, pa so nutra pod

sto djáli, gda so obad meli. Gda so obad gorazeli, po tistom so kokošam dali, ka so kokauši s tistoga djele."

V SAKALOVCIH "na nauvo leto vtjüp zamaté vertnja pod stolom, pa vse vözamaté. Tau na paut more nesti, pa srejdi na pauta tasipati."

V ZIMZELENEM rastlinju je bila posebna življenjska moč - kljubovanje zimi in smrti.

V ŠTEVANOVCIH so "borojco naložili pod sto. Tisto nej slobaudno bilau brsati, ka bi se te prej nodjé redle. Mogli so na meri, na pokoji biti."

V SAKALOVCIH "nutra v okna pa v dvera zabadau borojco."

Dan pred božičem je tudi čas, ko je mogoče pogledati v prihodnost. Dekleta in fantje so vedževali, da bi zvedeli, kdaj se bodo poročili.

V ŠTEVANOVCIH so "dekle pa podje domau prišli na SVETO NAUC od paunačnice, pa te prej so mogli tá tiji kak kokoušova sadijo - na kireča sedala. Tam pej mora sklonkati. Keukokrat kokauš kokodače, za teuko lejt se de ženo."

"SAKALAVČAR GE so tö v Števanovca ojdli k meša na sveto nauč. Pa so te domau lateli, ka šteri prva na stüdenec prišo, prej de srečo emo. Vodau je zagrado, pa te SRÉČO VODAU prineso domau."

V ŠTEVANOVCA pa so vsigder šagau meli kravam djati gesti, ka prej, gda se je Jezoš rodijo, te so prej krava vedle gučati."

Krščanski božič so najprej praznovali le v cerkvah, ki so tudi bile okrašene z zelenjem. V 14. stoletju so prevzeli praznovanje ženski samostani, meščanski in kmečki domovi pa šele v 16. stoletju, za časa baroka in protireformacije.

Marija Kozar

NAŠE PESMI (113)

LEJPA SI, LEJPA
RAUŽA MARIJA

Lejpa si, lejpa rauža
Marija,
tebé časti nebeska daržina.
Angelci lejpo spejvajo,
tebé Marija (h)valijo.

Znebés pa(j) pogleda oča
nebeski,
vidi zgübleno deco na
zemli.
Poslau Marijo na te svejt,
naj bi rodila rejšen cvejt.

Kaj pa nam Eva je
zagrešila,
rauža Marija nam je
zadobila.
Nam je rodila Jezoša,
milega Zveličitela.

Porabje
-mkm-

zavarovalnica triglav d. d.

območna enota M. Sobota

PREDSTAVNIŠTVA:

GORNJA RADGONA, Cesta na stadion 1a tel.: 61-697
RADENCI, Panonska 1
LENDAVA, Mlinska 5, tel.: 069/75-257
LJUTOMER, Ormoška 12, tel.: 069/81-136
APAČE 117, tel.: 069/69-418

Zavarovalnica **TRIGLAV** d.d. je najstarejša zavarovalnica v SLOVENIJI. Nadaljujemo več kot 90 letno tradicijo naših dedov, vendar na nov in sodoben način, kot to od nas zahteva življenje, predvsem pa VI-naši zavarovanci.

Območna enota MURSKA SOBOTA je ena od 10 samostojnih organizacijskih enot in že več kot 45 let spremlja življenje in delo ljudi v DEŽELI OB MURI.

V letošnjem letu smo pripravili več novosti z vrsto ugodnosti:

- Paketno avtomobilsko zavarovanje postaja resnično najcelovitejše in najugodnejše;
- Družinski paket, ki združuje vse oblike zavarovanja premoženja in oseb enega gospodinjstva;
- Kmetijski paket, kot oblika zavarovanja živali, posevkov in plodov ter ostalega premoženja, oseb in dejavnost vsake sodobne kmetije;
- Obrtniški paket - celovita zaščita oseb, premoženja in dejavnosti;
- Ne pozabite na nezgodno zavarovanje vaših najdražjih!
- Zvestobo nagrajujemo posebej!

Naša zastopniška mreža pokriva vsa naselja, področja in dejavnosti, tako da smo lahko vsak dan v stiku z vsemi, ki nas potrebujejo. Ponosni smo, da je naše sodelovanje z zavarovanci dolgoročno.

Obiščite nas ali pokličite, obiskali vas bomo mi - želimo vas seznaniti s svojo dejavnostjo.

**V LETU 1996 VAM ŽELIMO VELIKO SREČE
IN ČIM MANJ NESREČ**

**NIČ NI TAKO VARNO, DA NE BI POTREBOVALO
ZAVAROVANJA**

OD SLOVENIJE...

Silajdžić v Sloveniji

Bosansko-hercegovski premier dr. Haris Silajdžić je obiskal Slovenijo. S slovenskim kolegom dr. Janezom Drnovškom sta prepričana, da so velike možnosti za gospodarsko in drugo sodelovanje med državama. Slovenija naj bi se čimbolj vključila v povojno obnovo Bosne in Hercegovine. Sicer pa je imela Slovenija leta 1992 v BiH 375 poslovnih enot, katerih vrednost je bila ocenjena na okoli 450 milijonov mark.

Priznanje Jugoslavije

Slovenska vlada je kot prva od oblasti v štirih državah razpadle SFRJ priznala Zvezno republiko Jugoslavijo, predlagala je odprtje diplomatskih predstavništev v Ljubljani in Beogradu, poslanecem pa prepustila, da spremenijo zakon, po katerem zaradi sankcij proti ZRJ ni bilo mogoče trgovati z Beogradom.

Kučan pri kralju

Predsednik Milan Kučan se je mudil v Bruslju, kjer se je pogovarjal s številnimi politikali, med drugim tudi s predsednikom Evropske komisije Santerjem in belgijskim kraljem Albertom II. Slovenski predsednik je spregovoril tudi evropskim parlamentarcem v Bruslju in poudaril, da ni podlage za neenakopravno obravnavanje Slovenije pri njenem približevanju k Evropski uniji.

Inflacija

Inflacija v Sloveniji je novembra 1,3 odstotna, kar je ena najvišjih v letošnjem letu, predvsem na račun povečanja cen električne energije, sveže povrtnine in sadja. Letošnja inflacija je za zdaj v mejah načrtovane.

Lajči je sploj fejs mladi človek bio. Tau je tuj nej mogo od njega niške nej prajti, da bi srmački bio. Dobro delo je emo v Varaša v fabriki, doma so pa meli gazdijo. Delaven, dober pojep se je vido, če rejsan velki betjar tū. Je že 27 lejtar star, dapa eške niške nej vido, ka bi za deklami odo ali bi emo nakakoga. Po kakši diškona je on več nej odo. Če je bio der kakši bal, te se je rad veselijo pa pleso. Med legemami je pa zatok že dolgo on bio vezer, tak ka njega so poslušali mladi.

Gda si je na ženitev mislo - na tau so ga stariše dostakrat spominali - te ma je samo furt Julija na pameti odjala, kakoli ka je eške od toga z najuv nigdar nej gučo, sploj pa zatok nej, ka ona že dolgo z ednim varaškimi pojebom odi. Julije stariške so pa po vesi gučali, ka njina (h)či varaškoga ma, pa de go tapelo. Pa ka je etak pa tak bogati. Tau je pa zatok niške nej znau, sto je on.

Eden petek se je zgodilo. Gda je Lajči delo zgotovo, se je pelo s svojim autonom domau. Gda se je približavo ciglencam, je vido, ka nakak puno pakov ma v rokej pa peški dé po pauti. Gda je bola skrajek prišo, je vido, ka je tau Julija. Stano, pa go pito, kama dé. Domau, je daubo odgovor. "Te si pa vsedi," pravi Lajči. Ona si vsede, pa je sploj rada. Pravla je, ka je kúpivala, te je pa avtobus dojamūdila. Kak si etak do doma malo prpovejdata, Lajči vidi, kak je lejpa pa čedna ta dekla. Škoda, ka s takšim laufarom odi. On je pojba iz fabrike pozno. Vse je vreda bilau pri njem, samo delati je nej sto. Eden prejdjen je bio tam njegvi oča, etak se je pa zatok furt vōzmazo.

Gda sta prišla do Julije, Lajči je - sam ne vej kak - etak pito Julijo: "No, gda's se pa ženila?" Julija je malo redeča gratala, pa etak pravi: "Nede daleč, tak vōgle- da." Lajči zdaj v svojem življenji oprvni nika čūti. Nika ga mantra. Sam si ne zna odgovoriti, ka je z njim.

Na drugi den v fabriki - če je rejsan nikšo delo tam nej emo - je gorpokoiso Julijo. Obadva sta vedla, ka on tam nejma nikšo iskanje, pa itak, Lajči je etak pravo Juliji: "Gnes tū leko z menov deš domau, če ti kaj trbej kúpivati, pri krčmi mo te čako."

Tistoga reda šik bio v tau krčmau odti, samo ka je Lajči furt s svojim malim trabantom bio, pa te raj nej išo. Zday pa si sede k okni, pa gleda travō. Ranč ne čūje pa ne vidi, samo tak nika nemiren sedi, gda ga Julija za pleča primle pa ma pravi, ka je tūj, leko deta.

Julija je pa tū vse zmejšana bila toga reda. Takšo skrivnost je nosila že eden keden v sebi, ka tau nikomi ne smeje prajti. Slednja "slama", za stero se leko zgrabi, baude Lajči. Svejt se je obračo z njauv že nisterne dneve. Doma šo od toga nika nej znali. Če ji pa tau napamet prišo, aumanca go polejvala, srce ji bola brž bilo, puno britkosti je bila.

Zgodilo se je prejšnjonedelo, ka je varaški prišo k njej. Stariške so že dostakrat spominali, da bi se leko oženila. Bojali so se, ka go v kakšo sramoto spravi, vej pa - kakoli so branili - pojep je že večkrat tam ležo. V nedelo je tū prišo, Julija je puno veselja bila. Tak je mislila, če zdaj pojbi povej, ka je nauvoga, se leko oženita. Gda sta sama ostanila, ma je ovdila, da je noseča. On pa gorskočo pa etak: "Vūpam se, ka neškeš zdržati dejte. Dobro poznam ednoga padara, že zranja ga gor poiščera pa se odslobodiš od tvoje nevaule." Julija je na tau sploj nej mislila. Vūpala je, ka de on rad deteti. On je pa od minuta do minuta bola čemerasti grato, naslednja je pa odleto brez toga, ka bi se poslovio. Od tistoga dneva mau - tau že eden keden - ga nega, skriva se.

Lajči za nistame dneve tau napamet vzema, ka ga v fabriki paut večkrat k Juliji pela. Vsakši den go za lepšo vidi, vsakši den se vozita domau z autonom. V vesi že gočijo pa klajfajo, ka je prej varaški pobegno. Lajči prej odi za Julijov. Vsefale gočijo, etak pa Lajčina starišom tau tū pride v vūje. Ga pitajo, ka je tau. On samo telko pravi: "Aj gočijo!" Pomalek si je Lajči vzeo batrvmost, pa pito Julijo, ka je pravica z varaškimi pojebom. Ona je pa redeča gratala, pa je samo telko mogla vōsprajti, ka je tistomi že konec. Lajči je gvūšen bio, da je ona za njega volo tam njala ovoga. Eške takšo nigdar nej čūto. Tak si je mislo, da je on zatok nika. Pa nej samo med legemami, liki pri takšoj lejpoj deklī tū.

Po tejm se je pa vse brž godilo. Sploj skrajek sta prišla eden do drugoga, kumaj eden mejscec cajta. Lajči je zalūbleni bio, tak je v tau deklō spadno kak kanta v stūdenec.

Tak pravijo, ka prej edna ženska na svejta vse napravi za tau, aj bi leko rodila, pa vse napravi za tau tū, če neške roditi. Julija si je že tak dolgo želejla, da bi se leko oženila, deco rodila. Etak je pa napravila v svojoj žitki najbolje pogūbleni stopaj. Lajčina je nej ovadila, ka je kusta. Željla do deteta je strašno velka bila. Bojala se je, da znauvič tak zopodi kak z Varašancom. Tau bi pa več nej mogla vōprstati. Mislila je, pa vidla, da je Lajči sploj za njau, etak je gvūšna bila, ka ga leko naletja vugna za ženitev.

Na srečo - za nistarni kednov - je tau nej njej trbelo povedati. Eden den, gda se pelata domau, Lajči etak pravi. "Julija, ge več dosta nejnam čakati. Dobro bi bilau, če bi se na fašenek oženila. Ge sam že doma pravo, večer pridem k vam, pa te sprosim od starišov."

Lajči je zdaj pa tisto vido na njenom obrazi, kak nistarnokrat. Blejda pa redeča je gratala, vidlo se je, ka je rada, dapa nikšo bojaznost je človek tū leko dojprto v njeni očaj. Pa ranč tau je tak zgrabilo Lajčina. Tak neđužna, tak čista se je vidla, ka je ednoj deklī na obrazi takšo nej vido do tejmarnau. Zday je eške staukrat bola sto, da de njegva, liki gdakoli prva.

Na fašensko nedelo je lejpo zdavanje pa gostūvanje bilau v vesi. Gda je svadba - prva liki bi domau šli - malo v krčmej bila, té varaški se je taprtelo. Pijan kak čep se je tam nika slino pa tepo. Rodbina ga je tavō potaučila kak... Sneja je lejpa bila, na obrazi je nosila nikšo nedužnost pa znotrejšno nemirnost v očaj.

Julija se je znosila v nauvi daum k Lajčina. Tam sta njiva mela cejlak poseba naprajto svojo stanovanje, tak ka sta s starišemi nej vkūp živela.

Dnevi so šli eden za drugim, Lajči vido, ka je Julija vsakši den bola kraugla pa krepša. Den do dneva ma je vse bole špajnsno bilau, da je Julija nej stēja povedati, gda de rodila. Tau, ka je noseča, je tū samo po gostūvanji povedla Lajčina. On je pa tak rad bio, ka je

pozabo pitati, kak dugo je pa že noseča.

Sprtoletje se je oprlo, mladi par je merno živo, delo. Lepau so se notskvaterali v daum. Vse so meli, ka je ednoj držini potrebno. Gda se je sprtoletje cejlak oprlo, Lajči je tak čūto, da bi že zdaj rad vido dejte na dvauri med rožami v zelenoj travi. Niške si je nej brūso nad njimi lampe, za toga volo se je pa Julija tū vcejlak zmirla, čakala svojo dejte. Že je mejla svojo mišljenje, kak se vōskopa z nauvale. Kumaj več kak dva mejsaca ne štimate. Dejte se pa leko rodi prva tū, povejmo na sedem mejsacov. Etak pa leko vred pride njena dušna vest tū.

Tak je bilau. Augustuša srednje dni so go odpelali v špitala. Rojstvo je nej žmetno bilau. Eden lejpi mali pojep se je naraudo. Lajči je tū sploj rad bio, te pa eške bola, gda ma je žena prajla, ka se je dejte na sedem mejscecov narodilo. Julija je sploj skrb mejla, naj njeni mauž nika ne spitava doktore pa sestre.

Držina se pripravla na božične svetke. Malo dejte rojeno, božič. Vsi so radi pa blažjeni bili.

Januara pa Julija etak prvi možej: znauvič sam noseča. Lajči je pa rad bio. Tak je pravo: "že sam nej mladi. Tū je cajt, da moreva deco meti." Julija si je ranč tak premišlala. Etak so tekli mejseci v držinskoj blaženstvi. Lajči je dosta delo, vse je prpravo držini, ka njin je potrebno bilau. Eni so njim liki nevoščeni. Trabrant so menili na lado, nauvo pohišto, lejpo kaupanco so kúpili. Vse je bilau, ka ednoma normalnoma človeka potrebno. Pa mir tū.

Kakali so drugo dejte. Za par mejscecov so doktorge vōnajšli, da sta dvojčka. Julija je že bila v osmom mejseci, gda je znauvič ūšla na vižgalivanje. Te so go več nej pūstili domau. Na znanje so pa dali možej, aj pride v špitala, pa prnese vse papire, tiste tū, stero so po prvom rojstvi vōdali.

Tmok žmetno je najšo té papire, té je napona Julija mejla na brigi. Meo je z malim detetom tū ranč zavolē brige. Mati so ga skrb meli tačas, ka je delo. Kak v roke vzeme tiste papire, štere svedočijo, kak so Julijo po rojstvi pistili iz špitalaj, vidi tam napisano, ka se je dejte na devet mejsacov zdravo narodilo.

LAGVI

OČA

Včasini je nej mogo gor-prijeti, če je dobro prešto. Eške gnauk, pa ja. Tak je napisano. Padarge so pa nej tak nauri, ka bi tau nej znali. Zdjaj se je obračo cejli svejt kaulag njega. Lajčina je Julija eške nej vcejlak poznala. Njega so stariške pa njegvi padaši poznali. Vedli so, da on vse trpi, samo laž pa nej. Če njega med padašami stoj prejkličučo, tisti se je leko pogledno. Na telki je nej mogo trpati laž, ka če se je z njim kaj takšoga zgodilo, nej se je štelu, če je prejden v fabriki ali oča ali mati, on je nesmiljeni bio po tistem do tistoga. Takšoga reda se je tak nacuko, ka je svejt nej vido pa da če pijo - tau je rejdko bilau - je bio sploj agresiven.

Julija je ranč nej na misli mejla, da tau gđasvejta vō-pride, ka je dejte nej Lajčino. Tau je pa sploj nej znala - kak bi znala - ka čaka na njau. Lajči je papire dojdau v špitalaj, ženo je pogledno, zatok ka je gvščen bio, ka njegvo - zdaj njegvo - deco nosi pod srcom. Julija je zdaj nikši čuden ogenj vidla v njegvi očaj, gđa si je malo premišlavalu, vse se ji razvedrilo.

Od tistogamau, kak so dvojkca - maloga Francina pa malo Julijo - domau prinesli, se je godilo nika strašnoga. Včasini po tistem so Lajčina padaši prejkodobili za dvojkca volo. Pili so deci za zdravje. Že je fejst emo v Varaša v krčmej, gđa se je notpostavo tisti varaški. "Te čundraš, ta svinja," pa etak tadala se je gorpogtegnu Lajči. Of ga pa s tistim smejom na obrzi gledu, kak že telkokrat v fabriki. Lajči je k njema

stauo pa ga je tak v obraz oblisno, ka se je of na podi najšo. Gđa se je gorpaubro, se je spuco. Padaši so samo gledali.

Gđa je z Varaša domau prišo, je eške v krčmau ūšo pa se je eške bola zapijo. Gđa je stauo domau, je malo, kumaj edno leto staro dejte, gorvzeo, ženi pa etak pravo: "Nesi nikan toga fotiva, ka vas vse tavō zlučam." Po tistem je dejte dojdau pa išo v künjo. Ka je najšo, je vse vkūpzmlato.

Na drugi den - gđa se je strejzno - ga je sploj stram bilau, kakoli je v srcej nosu svojo britkost. Nika se je pa zatok v njem sploj obrnau. Tau prvo dejte - štero je tak rad emo - je vōzbriso s svojga srca. Nej si je mogo pomagati, sam s sebov se je trgo, si je tak mislo, ka je dejte nedužno. Pa don nej. On je nej takši bio. Ka ga je nazaj držalo, sta bila dvojkca.

Julija ga je na drugi den boječič čakala. Prišo je iz autona, je vōbrau posau-do, ka je mesto tiste kūpo, ka je vkūpzmlato. Julija se je zdaj malo zmirila. Živela sta. Včasini se je napijo pa je kaj larmo pa trau. Liki deco je nej bantivo. Od toga je pa nigdar več edno rejč nej gučo, ka je prvi pojep nej njegvi. Liki nika je v lufta bilau. Lejta so samo tak letele, deca je pa pomaleg rasla. Zdjaj je že mejsečno delo bilau, da se je nacuko kak somar, pa te doma vsakši v kaut. Kriča, bitje, zaničavanje stvari, tau je bilau takšoga reda.

Etak so rasli mali, pa so den do dneva vseveč trpetali, se bojali. Lajči je postano čisti pidjanec. De-

ca so že velka bila, v osmi pa sedmi klas so ojdli. Nišče ne more povedati, ka so nej meli, ka je trbelo. Vse so meli. Samo mira nej. Vekivečno trpetanje je bio njini žitek.

Zgodilo se je ranč na božič, ka se je Lajči pá fejs nacuko. Na sveto nauč krčme zaprejo, dapa nin je lumpo, gdekoli. Gđa se je že pripravlala paunauč, Julija - že vse sejra bila od nevaule - se je strašno bo-djala. Ranč tak kak deca. Pa itak. Eden drugomi so steli veseldje sprajti. Lejpi dar so sklali pod krispan, poslušali so božične pesmi.

Pa te pride Lajči domau. Not v sobo staupi. Najoprvin magnetofon na serteo včesne, tisti včasini tūma grata. Deca trpeča, se bojijo, liki mali Lajči je zdaj na vse kręda. Tak si premišlava: "Če de pa na mater, pa de go bijo, ge pred njega stanem pa ga s staucum tak po glavej vožgem, ka ma nede vse-edno."

Nej je k ženi ūšo, liki zdignu je krispan, pa ga je po sobi talučo. Brso je darila, drau se je. Po tistem pa išo na mater. "Na, blajžene svetke ti želejim s tvojim fotivom vred." Je že rokau zdignu, gđa je po plečaj daubo ednoga. Nej se je mogo nazaj obrnauti, tak je pijan bio, ka je na pod spadno. Po nikšon priliki se je gorzavlejkjo, pa te, hajde tavō. Pred božičom so kúpili nauvi auto. Klūče je vzeu, pa v garaž. Vanej je bio snejg pa led. Z garaža se je vōzprašo, dapa nej daleč prišo. Pri tretjom sausadi je tak not-

dūno v edno djablano, ka je po tistem samo strašna velka tihoča nastanila. Julija pa deca djoiceč letijo za njim, deca krči: "Oče, oče..." Lūdje so šli na paunaučnico. Moški, ženske tak nagnauk vkūp prletijo, liki skrajek se je pokūsilu titi samo par moškov. Autona dvera so nej mogli eden cajt oprejtji. Lajči s krvavo glavauv sedi, nej je vedeti, če je živ ali mrtev. Moški so deco pa ženo domau gonili, liki oni so samo tadala djajkali. Nikak so zatok goroprli dvera, pa z velko navolauv do njega prišli. Nakak je zakričo: "žive, žive." Nesli so ga domau, Božja čūda, nika se ma nej velko zgodilo. Auto je pa cejlak vkūpv-drau.

Gđa se zori, se pomalek gorbidi. Vidi tavō na okno, ka sausad s traktorom v dvor vleče vkūpzmlačeni avto. Nej je včasini vedo, ka je. Liki za en malo se ma je vse zvedrilo. Ka je on napravo?! Ka je napravo na sveto nauč?! Za držino ga je bola bolejšo kak za auto. Zgroziu se je. "Nigdar več ne segnam za posanco," si je obečavo. Gđa je stauo v künjo, je vido, kak se deca na ednom kūpi vkūpvlečē. žena ranč tak. Te ga je sploj sram gratalo. Vej pa on zatok tauga najvekšoga pojba tū rad ma, si je mislo. Samo gđa je pijan, te ma vsigdar zavré.

Svetki so minauli. Lajči je nikan nej ūšo. Na tūma popravlo, ka je na nikojdjau. Leko, ka gnauksvejta popravi tisto tū, ka je v decinoj dūši na nikojdjau. Vej je pa on zatok nej lagvi oča, si je brodo.

I. Barber

... DO MADŽARSKÉ

Mali posestniki vodijo

Po najnovejših (novembrskih) javnomnenjskih raziskavah vodi na lestvici popularnosti Stranka malih posestnikov. Med tem ko so vse stranke - razen krščanskih demokratov - zgubile enega ali dva odstotka glasov, so mali posestniki dobili tri odstotke in prehiteli socialiste. Sicer pa je 40 %-ov anketirancev zelo negotovih ali pa sploh ne bi šli volit, če bi bile volitve zdaj.

Tri tisoč Amerikancev na Madžarskem

9. decembra je prispela prva skupina ameriških vojakov v Taszár, kraj blizu Kaposvára, kjer bo stacionirano približno tri tisoč vojakov NATO-pakta, ki bodo svojo mirovno poslanstvo opravljali v Bosni in Hercegovini.

Spremenjen čas Slovenskih utrinkov

V novem letu se bodo Slovenski utrinki na 2. programu madžarske televizije začeli namesto 9.40 ob 8.15 uri. Prva oddaja bo 13. januarja.

Prva številka PORABJA

Obveščamo bralce, da bo prva številka Porabja v l. 1996 izšla 11. januarja.

Iz ene zadnjih oaz neokrnjene narave ... za vse tiste, s katerimi želimo to bogastvo deliti

Pomurske mlekarne iz Murske Sobote Vam nudijo kvalitetne izdelke:

- trajno mleko in smetana
- maslo 15, 20, 125 in 250 g
- mleko v prahu 500 g (hrana za dojenčke)
- instant posneto mleko 400 g
- evaporirano in kondenzirano mleko
- ledeni čaj
- instant domači čaj
- instant kava
- Gibko (napitek za športnike)
- SADKO - sadje s smetano

Sodobna proizvodnja, tradicija in izkušnost kolektiva so jamstvo kvalitete izdelkov.

Pomurske mlekarne Murska Sobota p.o., Industrijska ulica 10, p.p. 230
Telefon 069/32-330, telefax 069/22-339

GE VÖRJEM, KA MI JE GOSPAUD BAUG VSIGDAR NA POMAUČ BIO

Dragi bralci, gda boste tau mojo malo pisanje šteli, da med vami gvušno takšni, steri poznajo Mici Schäferovo. Leko, ka do tak prajli, da bi lepše bilau edno slovensko žensko not pokazati. Pravi- ca je tau, da je naša poštena ženska tū slovenskoga pokolenja, pa tau nigdar nej, pa gnes tū ne taji. Od nje sam najoprvin tau te zvejdla, gda smo več kak 20 lejt nazaj meli na D. Seniki eden slovenski, nemški pevski program. Oni so peli tak nemško kak slovensko.

V pedantnoj daumi sam je poiskala pa sam nji prosila, da bi malo gučali nam sami od sebe.

Mici mama! Kak kaj živeta na gnes? Kakšni so vaši dnevi?

"Ne morem povedati, da lagvo živem, da mi je vse više pa taktadala. V svojom življenji sam napona delala pa morem povedati, da mi je delo nigdar nej žmetno spadnilo. Kak pred šesdesetimi lejti, tak gnes me gor drži delo."

Poznam vašo držino, znam, da ste vsigdar za nji, za svoje mlajše delali. Tau pa tū znam, da ste vsigdar Boga boječi bili, pa gnes tū vsakši slobaudni minut na cirkev, na vōro aldūjete. Zakoj?

"Če na tau mislite, da že tretjo leto čistim cirkev, da keden do kedna s svojimi pomočnicami - Bedočovo, Kovačovo - z rožami okinčamo cirkev, te pravico mate. Ge z veseldjom opravlam tau delo. Brez plače, za božjo diko delati je nika posebno veselo. Baugi dam valo, da mi je dau mauč pa eške zdravje za tau, da nej samo s svojimi molitvami, liki z delom tū leko služim njega."

Rada bi znala, kakša je bila vaša mladost, gde ste gorrasli?

"Tau bi leko sploj na dugi gučala vam. Samo telko, strašno smo srmački bili. Stariške so meli tūj na Seniki

I plūg zemle, nas je pa bilau 6 mlajšov. Na gnes samo dveje živeve. Mati so nas včili na vōro, na pošteno življenje. Doma ranč tak kak v šauli, vsakši den smo Boga molili. Spominam se, da vsakšo leto v oktobra mejseci smo doma po večeraj doj poklenjeni mogli z materjov rožni venec moliti. Vsakši den v sedmoy vōri pa - prva liki bi v šaulo šli - smo mogli k meši titi, gde je z nami bio školnik tū.

Gda sam ge 6 lejt stara bila, sam že služila pri plebanoši Kosi, gose sam pasla. Gospaud so sploj dobri bili. Sledkar sam pa med brati pa med sestrami sama ojdla na slovenski katekizmus, etak sam bila pri prvoy spauvadi

tū. Navčili so me pa za tau plebanoš Sakovič."

Povedli ste, da ste v strašnom srmaštvi živeli. Dobili ste tistoga reda od koga pomauč? Kakši so bili vaši božični svetki?

"Po mojem je te lepau bilau. Naša držina je eške srečo mejla, na svetke je notaroš gorobleko mlajše, pa smo dobili k šenki knjige pa vse, ka nam, deci najbole potrebno bilau.

Kakšni so bili naši svetki, sploj pa božični? Tistoga reda smo mi deca dugo vōrvali, da Miklauši, steri so ojdli, so rejsan pravi Miklauši, da krispan Jezus prnese. K zordjanicam smo ojdli z brega, skale smo meli vužgane. Tau nam je sveto bilau dugo -dugo lejt, smo s cejlo dušov vōrvali Boga. Na sveti den so pa stariške lepau napravili krispan. Sausadna ženska se je naravnala za Jezusa pa nam je prinesla krispan. Gda so ojdli Miklauši, ranč tak

gda je "Jezus" prneso krispan, smo doma mogli pokleknti pa na glas moliti Boga."

Vi ste v svojom žitki meli 5 mlajšov. Tri pojbe pa dve dekle. V tisti cajtaj je nej najbavkše šlau ljudam. Pa itak. Vsakši je vōnavčiti, vsakši ma svoj držino. S vsakšim se eške gnesden srečate, se za nji brigate.

"Meni so deca vsigdar na veseldje bili. Tak je, kak pravit. Telko dece gorzraniti, je opautiti, nej gnes pa tistoga reda tū nej leko bilau. Pa itak. Ge sam se napona vūpala tak v svojoj mauči, kak v Baugi. Etak na gnes so vsi v držini, vsi majo pošteno delo.

Manfred je v tujini, liki z ženauv vred me večkrat gorpoiščeta. Monika pa Violetta sta daleč od nas, depa tūj v rosagi. Monika je medicinska sestra, Violetta je pa carinski poveljnik. Albin je agrami strokovnjak. žive v Slovenskoj vesi. Erik je pa mehanik, radije pa televizije popravla. On je tūj na D. Seniki.

Neškem povedati, ka mi nej pomagao moj mauč, steri je bio iz Nemčije. Vsakši pa zna, ka je on sploj rano obetežau pa mrau. Ge sam pa s svojimi mlajši ostala, dapa so vsi bili za tau, ka so si sami - s svojim poštenim delom - tū pomagali. Etak smo leko preživeli žmetne, duge lejte. Tau tū morem povedati, da smo nigdar nej tak čutili, ka smo cejlak zagubleni. Tau vōro sam njim ge dala s svojim vōrvenjom v Boga."

Vsigdar, dapa zdaj, gda se z vami pogovarjam, tō čütim, ka vi vōrjete Boga. Povejte mi

nikšo peldo, gde tak mislite, ka vam je Baug bio na pomauč.

"Tak mislim, najvekša pomauč je meni od Boga, da sam leko svojo deco gorzranila, sam njim leko v življenji pomagala. Zvūn toga bi dosta peld leko povejdla, gda sam tak čütila, ka je Baug z menov. V drugoy bojni - prva kak so Rusi es prišli - nas je z vesi dosta pobejgnilo. Avstrijska granica je več nej bila oprejta, šli smo po Slavskoj meji prauto Avstriji. Na tistoy pauti sam vidla mrtve pa strašno pogūbelnost. Dugo bi bilo prajti, dapa preživela sam tau strašno paut, té cajte brez rane, pa eške drugim sam bila na pomauč."

Tak ste mi povedli, ka je vas rožni venec vsigdar pomagao. Da ga pa molite?

"Vsigdar sam držini pa Baugi živela. Od držine sam že nika povedla. Od Boga pa samo eške telko, ge bi dosta prvi leko ušla v penzijo kak sam ušla. Devet lejt sam gor delala. V tej lejtaj sam ojdla od D. Senika do Varaša z autobusom. Vsigdar sam si ziskala v autobusi edno tačo mesto, gde sam malo leko sama bila, pa sam do Varaša zmolila rožni venec. Če se mi je tau tá nej pršikalo, sam ga zmolila nazaj. Pa vsigdar sam molila za mojo držino. Leko bi pitali, če sam tam pejklin prberala? Nej. Gnauksvejta mi je edna pajdašica dala takši "pejkin", steri je takši kak eden prstanek. Ma deset zobcov pa eden križ. S tistim sam molila v autobusi za držino, za mir."

Njina molitev naj nam tū baude na pomauč.

I. Barber

**SREČEN BOŽIČ IN USPEŠNO
NOVO LETO**

**FROHE WEIHNACHTEN UND
EIN ERFOLGREICHES NEUES
JAHR**

**MERRY CHRISTMAS AND A
HAPPY NEW YEAR**

To je Amerika

AMERIKA V SLOVENSKEM JEZIKU

Slovenci smo majhen narod, vendar nas tako rekoč nikjer ne manjka. In če so v Ameriki vsi, so seveda tam tudi Slovenci. Ko so odhajali s trebuhom za kruhom, jih ni bilo malo, ki so vzdržali naporno vožnjo s parniki čez lužo. Zakaj jih je ravno v Clevelandu v zvezni ameriški državi Ohio največ, pa pravzaprav ne vem. Toda...

Od Niagarskih slapov naju je pot vodila čez delček države New York, pa malo čez ozemlje Pennsylvanie v Ohio, kajti namenila sva še v "slovenski" Cleveland. Tam pa... Najprej sva bila vesela, saj sva v telefonskem imeniku našla veliko slovenskih priimkov (Horvatov je bilo morebiti celo več kot v celem Prekmurju), tudi slovenskih domov in organizacij ni manjkalo. Ko pa sva prispela v ulico St. Clair, kjer naj bi bilo uredništvo slovenskega časopisa, slovenski narodni dom ipd., sva bila rahlo razočarana, ker so skozi vrata omenjena doma hodili samo temnopolti ljudje, pa tudi

ložbe so bile okusno opremljene z gorenjskimi naro-

hoda črnih v središče mesta selijo v predmestje. "Včasih

Slovenska zastava, ki se vije ob ameriški na strehi slovenskega narodnega doma v Clevelandu, vabi morebiti malce zainteresirane Slovence, naj se zbirajo in organizirajo različne prireditve. Seveda, čas je denar in za tem se še kako pehajo tam, čez lužo.

dnimi nošami, na šipah pa so viseli slovenski napisi: "motovilec", "radič", "knjige in časopisi"... Fant za pultom je govoril angleško. Počakala da naj bi na mamo, ki zna tudi slovensko. Pa je res

so na oknih to ulico krasili gorenjski nageljni in rožmarin," je govorila, "danes pa je v prenovljeni dvorani do-

ma, v katerem so nekdanje nastopale folklorne in gledališke skupine, bolj poredko še kakšna poroka." Skorajda žalostno, vendar čas dela svoje in asimilacija je precejšnja. Slovenci se dobivajo na takoiimenovanih farmah, kot sva opazila pa tudi v "etnični" trgovini gospe Ede, ki je, mimogrede, teta našega skakalca Francija Petka. Tu di njenemu mlajšemu sinu je ime Franci in seveda tudi on govori slovensko, le da ga je sprva malce sram. Se bi lahko pisala o tem, kaj nama je pripovedovala gospa Eda, vendar je treba zapisati še kakšno besedo o Detroitu, ki sva ga obiskala, ko sva krenila proti Bettle Creeku v državi Michigan, kjer sva obiskala slovensko ekipo na svetovnem balonarskem prvenstvu.

Detroit je kar veliko in glede na industrijo, ki jo premore (zlasti kemično in avtomobilsko), precej umazano

mesto. Za tiste, ki jih zanima avto mobilizem, je v Detroitu prava paša za oči zlasti muzej Henryja Forda, sicer pa imajo v omenjenem mestu svoje tovarne skorajda vsi najpomembnejši in največji proizvajalci jeklenih konjičkov. V mestu, v katerem živi več kot milijon ljudi, so zanimive tudi različne skulpture, hiše in drugo, sicer pa ga tako kot mnoga druga ameriška mesta loči od sosednje Kanade reka. In kot tečejo reke, teče tudi čas, le da teče slednji včasih še hitreje, kot bi si želeli. Tudi nama se je mesec potovanja po delu Novega sveta iztekel hitro, vendar zanimivo.

V upanju, da je bilo vsaj približno tako zanimivo tudi branje mojih sestavkov, želim vsem zvestim bralcem Porabja zdravo in zadovoljno prihajajoče leto 1996. Pa srečno!

Lidija Kosi

V Clevelandu je še vse polno dviznih mostov, ki povezujejo bregove reke. Zato se, ko pripelje vlak, ladje ustavijo.

uredništvo časopisa je bilo zaklenjeno. Ja, bila je sobota. V kleti narodnega doma Slovencev so imeli nekakšen referendum, na katerem pa so se očitno izrekli v glavnem črnci. Tako sva zavila v trgovino Tivoli, katere iz-

prišla gospa Eda. Zgovorna in urna ženica - Dolenjka po rodu, ki že leta živi v Ameriki. Marsikaj je povedala. O svojem in delu ter življenju drugih Slovencev, ki se tako kot mnogi drugi beli prebivalci Clevelanda zaradi pri-

Detroit - Cadillac, Buick, Chervrolet, Pontiac, Oldsmobile, General motor, da o Fordu in Chryslerju ne pišemo posebej.

Slovincem na Madžarskem SREČNO 1996

Moja domača banka

Pomurska banka d.d.

Murska Sobota

Jajjaa?!

Vej pa don nej?!

Krispan. Človek bi si ranč nej brodo, ka so lidgė krispane samo v 17.-18. stoletji (század) začnili postavlati. Na Vogrskom je 1825-oga leta prva postavila božično drejvo Teréz Brunsvik, ki je prvi otroški vrtec (óvoda) tő odprla. Pa je prej bila prijateljica od Beethovena tő. - *Dje ka je pa te, baugdragi, Jezoš delo od prvoga stoletja do 16-oga (1600 lejt), ka nej noso krispane?*

Stolaši, šteri gučijo. Zdad, ka kauli dejo božični svetki, do gvušno dosta profitėrali v tisti velkaj bautaj v Belgiji pa Englandi, gde so si vőzgmislili nika čudnoga. Človek pride cuj stolašam, gde vsefele lejpoga

OD STEROGA MAU JEZOŠ KRISPAN NOSI?

geste, si gleda tau ali tisto. Gnauk ma samo nekak začne lepau na tuma šaušnjati, ka tau küpi, ka je tau tak pa tak dobro, pa samo telko pa telko košta. Blüzi pa nin nikoga nega. Preminauče dūše nazaj odijo? Nej, liki so male fajne magnetofone skrili, šteri začnejo reklamo delati, gda küpec pauleg cuj pride. - *Človek nema rejči, s kem vse ga nagovardjajo, naj kipüje.*

Hod Merika z meno. Clinton je prej na merikanarski božič (Thanksgiving) daubo nauvi krabatli. Za en malo cajta so 5 milijonov takši sőkspinterov odali. - *Ka bi bilau, če bi Merikanarge nej tak fejt čemerni bili na Clintonu, liki bi ga fejt radi meli? Leko ka bi eške očanaš tő tak začnili moliti, ka: Oča naš, ki si v Bejli izi...?*

Madžarski demokratski parlament. Ena poslanka - štera je

ovak ena od tri podpredsednikov (alelnők) - je stejla dvei minuti gučati. Predsednik je pravo, ka njena partija je že vsakšo minuto ponūcala, ka so si raztalali. Zato ji ne dopisti guč meti. Te so se začnili duge-duge minute štükati o tom, zmejs bi gospa petkrat leko povedala svoje. - *Kak bi tē naši poslanci (kėpüiselők) dobro znali s cepami mlati-ti?!*

Székessfehėrvár. Kelko se morejo tihinci matratli, gda škejo vőpovedati ime toga varaša. Kelko si je leži zaponiti francuško ves Y, ali pa dansko vesnico A. Ranč tak se A zové en kraj na Švedskom tő. - *Po vogrsko pa: Chernelházadamonya, Ostffyasszonyfa, Szentkirályszabadja. Kak v parlamenti.*

Kratko pa jedrnato (velösen). Victor Hugo je duge-duge knjige pisno, depa ovak je šparo s cajtom. Gda je napiso svoj znani roman Nesrečniki (Nyomorultak) pa je vleti odišo na počitek, ga je malo skrbelo, če kaj vredi odavajo njegvi roman (regény). Zato je od tistoga, šteri je vődau knjige, v pismi samo telko pito, ka: "?!". Of ma pa je odgovorüu: "!". - *Praviva Victora (Gyözök), nej?!*

Marke na bordele ali za bordele? Tisti dobri ftiči na Holandskom, šteri majo bordele, so si vőzgmislili, ka bi uni prej tő mogli nikše marke meti na dveraj, štere bi kazale, ka je njin bordel na viskom nivoji. Nika takšoga prej, kak majo hoteli zvezde. S kem več zvezd, tem večši nivo. Naslednje pa so se zgučali, ka naj bause velka litera: E. Tau pa zato, ka erotik. - *Eške dobro, ka so si nej kakše gorpstavlane rom-buse vőzbrodili?!*

Fr.M.

Pismo iz Sobote

NOUVI SOUSIDI

Dugo je prejk ograje na nas gledala kuča. Lejta pa že lejta takša ciglena, niške se ne spoumno, ka bi jo vőometo. Pravzaprav smo že mislili, ka so tisti, ka so jo dali zidati, na njou že pozabili. že smo se tak navadili na njou, ka nas je sploj nej moutilo, ka kouli že raste grmoujve, pa ka je vsikši lejko kouli nje odo.

Te pa se je naidnouk vse spremejnilo. Prišo je mercedes z nenško registracijo, človik je po naše gučo. Z njim je bilou ške par možakarov, steri so neka mejrili pa vőračunali. Na drugi den so že začali delati. Odznoutraj so mlatili, dubli, brūsili, zabijali, odzvüna pa vőometavali, betonejrali, vküp vozili, raznok vozili in še vse fele drugo delali, ka k tomü cuj ide.

Moja tašca Regina, trno čedna ženska, pa je samo gledala pa si brodira, odkec lüdem telko pejnezov, ka lejko vse tak brž delajo. V ton je že čistak pozabila, ka je kuča lejta pa lejta stala tan takša ciglena, sirouva. Tak jo je vse vküper migalo, ka je cejli čas nastrejgala med fijankami, ka je že pozabila, ka trbej obed sküjati. Gledala je pa gledala, pa brodira, sto so sploj naši novüi sousidi. Pozna vsikšoga v vejsi, dapa, o tej novüi ne vej čista nika. Zato je začala spitavati vse kolivrat.

Prva je prišla k njoj na kavo sousida, Rozina. Ta je znala prajti, ka je njemi ime Jouži, ženi pa je ime Helena. Gda je na kavo prišla druga sousida, je znala že neka več. Prej ka mata dvouje dece, stera odijo v nenške šoule, in ka so tej pejnezü gvušno nej prišli na poštēni način. Ka če bi pejnezre rejsan poštēno zasližu, bi na Nenskon ousto. Tak so se zgučavale in pomali je že tak vővidlo, ka do policijo zvale, naj vőpoišče, ka so ške une nej znale ali gorpriše.

Čez dober mejsec je kuča bila zgotovljena in naši novüi sousidi so se prpravlali, ka v njoj preživejo prvouču. Ge san glij prišo iz varaša, gda me je novüi soused vpamet vzeu in me nut pouzvo na špricer. Pravo mi je, ka de zdaj več časa, ka se spoznamo in ka je njemi ime Lujzek ženi pa Marija, mlajši pa že študejrajo v Ljubljani. Pila sva dale in se pogučavala. Zvedo san, ka je žena dobila dobro erbiju od strica iz Nenčije in tak sta küpila tou nezgotovleno kučo, jo vőnapravila in ta zdaj tū živea.

Moja tašca Regina, trno čedna ženska, se je skur razpoučila, gda san njou vőovado, ka san zvedo. Ali, una ške skouz brodi, ka so tou nej čistüi posli. Zato ka, moja tašca Regina, trno čedna ženska, una že zna, ka je prav in ka nej.

MIKI

Radenska

NARAVA DAJE NAJBOLJŠE

ZDRAVILIŠČE MORAVSKE TOPLICE

VSEM BRALCEM
ČASOPISA "PORABJE"
ŽELIMO VESELE
BOŽIČNE PRAZNIKE
IN
SREČNO NOVO LETO 1996!

ZDRAVILIŠČE MORAVSKE
TOPLICE
Tel.: 69/48-210

PRAZNIKI TRKAJO NA VRATA

Leto za letom nas decembar, kljub ledenim svečam in mrzlemu zimskemu vetru, navdaja z občutji topline, sreče in skrivnosti; zadnji predpraznični dnevi prinašajo vesel nemir, praznike si želimo preživeti v krogu družine in prijateljev. Krasimo domove in ulice, milijoni pisanih lučk mežikajo v rojevanje novega leta. Božič - čudovit praznik srca - nas zbližuje in osrečuje...

Vse te lepe reči pa v svojih domovih dopolnimo z bogato okrašenimi božičnimi drevesci in obloženimi mizami. Praznična kosila in večerje morajo biti nekaj posebnega; pa ne mislim na drago razkošje dobrot, kakršne vidimo v filmih, ampak na krasno domače dobrote, ki jih gospodinjje pripravijo z veseljem in spoštovanjem do svojih najdražjih. K takim domačim dobrotam pa se ob koncu, ko družina še malo posesti v prijetnem klepetu, poda še pecivo - piškoti, medenjaki, kolački ali preprosta sadna solata. Ponujam vam nekaj izvrstnih predlogov, s katerimi boste sladko razveselile svoje najdražje.

Janeževi upognjenci

Sestavine za testo: 4 jajca, 18 dkg sladkorja, 10 dkg moke, 2 žlici janeža.

Priprava: Jajca penasto stepemo s sladkorjem in v zmes dodamo moko ter janež. Pekač namažemo z maščobo (rastlinska mast, margarina) in potresemo z moko. Nanj damo

kupčke testa (paziti moramo na razdaljo). Pečemo približno 10 minut na temperaturi 180 stopinj. Ko je pecivo pečeno, vsak kos posebej še vroč damo na kozarec ali lesen valj in pustimo, da se tako upognjen ohladi.

Opomba: Če nam okus janeža ni všeč, le tega lahko zamenjamo s čim drugim; dodamo na primer žličko cimeta in imamo cimetove upognjence ali nastrgano lupino pomaranče za pomarančne upognjence. Možnosti je veliko, potrebna nam je le domišljija!

Vaniljevi rogljički

Sestavine za testo: 15 dkg moke, 5 dkg sladkorja, 10 dkg masla, 6 dkg zmletih mandeljnov ali lešnikov ali orehov.

Za posip: 10 dkg sladkorja v prahu, 2 žlici vaniljinog sladkorja.

Priprava: Iz vseh sestavin zgetemo testo, ga zavijemo v folijo in pol ure pustimo na hladnem. Potem iz testa oblikujemo rogljičke, jih zložimo na pekač, ki smo ga prej obložili s papirjem za peko. Pečemo približno 10 minut pri temperaturi 200 stopinj.

Ko so rogljički pečeni, jih previdno jemljemo iz pekača in takoj povaljamo v mešanici sladkorja in vaniljinog sladkorja.

Nasvet: Konca rogljičkov lahko tudi potopimo v segreto čokolado z vaniljo in potresemo s pisanimi sladkornimi okraski za pecivo.

Praznična sadna solata

Sestavine: 2 jabolki, 2 hruški, 2 banani, 1 pomaranča, 1 mandarina, po 2 žlici jagod, malin in borovnic (lahko odmrznjenih), 2 kivija, 2 žlici rozin, 1 žlica kokosove moke; 2 žlici sladkorja, po želji malo rumena ali francoskega konjaka; sladka smetana, nekaj kepic sladoleda, različni okraski iz sladkorja, želeja ali marcipana.

Priprava: Sveže sadje olupimo in drobno narežemo. Vse našteto damo v skledo, sladkamo, prilijemo rum ali konjak ter premešamo. Potem razdelimo v manjše skledice ali kozarce, okrasimo s sladko smetano in sladoledom ter z različnimi okraski za pecivo.

Opomba: Če nimate katere od sestavin pri roki, jo nadomestite s čim drugim. Tudi v tem primeru sta dobrodošli iznajdljivost in domišljija!

K prazničnim dobrotam pa se poda tudi kozarec šampanjca, ki ga lahko obarvate z malo kamparija ali sangrie (sangria je španska desertna specialiteta - bova iz rdečega vina in sadja - dobi se tudi v Monostru!). Krasen pa je tudi dobro ohlajen martini, v katerega damo nekaj zelenih oliv.

Dober tek in na zdravje! Vse lepo in dobro v letu, ki prihaja, Vam vsem iz srca želi

VALERIJA

rojstvo samo mater boli.

Zitke obraniti

Nasha Lujza je vleti tak zgruntala, ka de se malo po svejti vozila. Gor si je sedla na

Na drugi den pa napiše telegram svojoj dragoj padaškinji, pa etak stoji v telegrami: "Kapitan me s tejm postrošiva, če nemo njegva,

SVETEŠNJI OBED

Mesna župa

Kokauš ali govedino skužamo. V vodau dejemo sou, 3-4 popra, eden mali luk, košček česneka, 3-4 mrkevce, petrožino korenje, eden mali šmuklič petrože, malo zelerja. župo pomalek kūajimo, naj nede mautna. Če je mesau meko, župo pcedimo, malo redečo semleto papriko sipamo. V župo skužajmo zrezenca, jetre ne ali griz nokedline.

K kūajono mesaj naredimo omako iz zemle. To smo inda dostakrat redli. 3 zemle zrezemo na male kockice, je na maščobi malo špečemo, nej na črno. Edno pardjiško zribanoga grena dejemo na nji, maseno

župo gorpercedimo, malo solimo. (Pazimo, ka je župa tak solena.) Damo gorzavreti, serviramo. Če rajši mate mrzel gren, te ga naredite navadno, samo 2-3 olupane jabke cūj zribajte, nej je tak krepek gren, pa bogši žma ma.

Panirano mesau

Meso sklopfamo, solimo, v melo, v jajce namočimo, naslednje na mesto prezlina v krumpline. Krumplne zribamo, nej spoj na mali pa vsi-gdar samo malo za 3-4 šnicline, ka krumplinge črni gratajo. Dejemo v maščobo, spečemo. Gđa krumplinge leppo rozo farbo dobijo, je meso tō spečeno. Na sklejci kažejo kak mali ježi.

K mesaj leko za garnirung damo dinko (ajdo-vo) kašo. Se redi kak riž, malo več začimbe cūj dejemo.

Leko se redijo krocketi. 25 dkg bele moke, 12 dkg kuhenoga olupljenoga, preklačenoga krumplina, malo soli, 1 jajce, 1/2 žlice žira vkūp omešimo, povaljamo na palec duge i šurke falate. Spečemo v vraučoj maščobi.

Kakšno koli salato leko cūj ponūdimo.

Dober tek vam želi:
Hilda Cabai

VESELE ZGODBICE

Etak pa itak nede dobro

Mlade ženske so se vkūp-pobrale, so šle k Baugi pa etak prosile: "Gospodni Baug! Lepo prosimo, naj bi potejm tak bilau, ka gđa ženska rodi, aj tiste boleznj prevzeme detetov oča. Dojda ženskem, ka 9 mejsecov nosijo, po tistem nadajajo, gorranijo deco."

Gospodin Baug nji pa opozori, pravi njim, aj si dobro premisljijo tau prošnjo. Likj ženske so držale svoj, etak je pa gospodin Baug pravo, ka potejm vse tak bau.

Za dva kedna je ta prednja, stera je ženske vodila, rodila. Veška baba se čūdiva, ka ženska nikšo bolezni nema, fajni si pripovejda z možaum. Likj pri sausadi je nikša nevala vōvdarila. Čūlo se je, kak eden moški kavūli, rašči od boleznj, tak kak če bi ga klali.

Za par kednov je ženska z ženami znauvič tagor ūšla k gospodnoma Baugi pa je prosila, se je molila, naj vse tak baude, kak do tejgamau. Naj

šift pa hajde, daleč po morji de se vozila. Mejla je edno dobro padaškinjo, njej je obečala, da ji vsakši den pošle eden telegram, napiše, kak ji kaj dē.

Prvi den telegram etak napiše: "Čajt je strašno lejpi, lūdje so fajni, kapitan je pa eden fejs moški."

te se šift pogrozi."

Na tretji den je tū prišo telegram, tam pa etak piše ta draga Lujza: "Gnes sam že trikrat obranila žitek lūdam, steri so na šifti."

Zgodbica, štera je nej dokončana

Stari dūhovnik edno mlado deklo spovedavajo. Dekla

lepau vadlūje, da go je šatan vkano, iz sausadne vesi je etognauk k njej prišo eden mladi pojep.

"Tau je pa tak bilau," guči

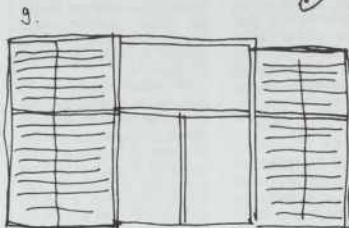
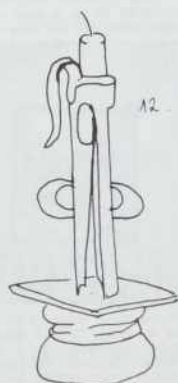
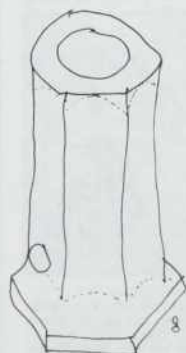
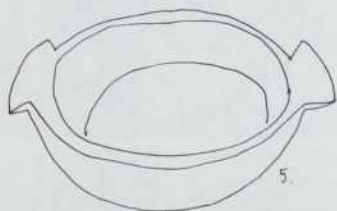
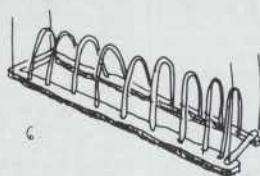
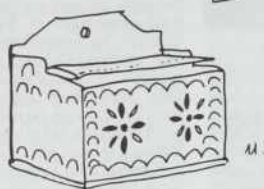
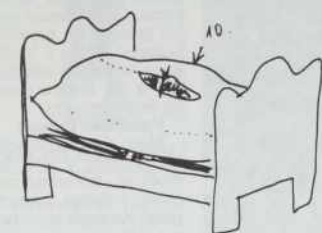
deka, "ka sva se skrla v gradca od farofa. Tam sva si dojlegla pod edno djablano. Te legen mi je malo vōodkapčo bluzo, baužo pa kūšūvo me je, že je spoj na vraučē šlau."
"Pa te, ka se te zgodilo?" pitajo dūhovnik pa vūje vcuj stisnejo k oknici spovedarnice.

ca."

Gospaud pa: "Kelkokrat sam že pravo tomi zamanjskomi človeki, naj se ne motose prejk mojga ogradca, gđa zvonit dē."

I. Barber

PORABSKI ETNOLOŠKI SLOVARČEK

1. cepetačec (pörgettyű) - plesec (GS), plésac (Sv), brkanca (Sa)

2. deska za pranje (mosófa) - ribaš (GS, DS, R, V, Sv, Sa), réjbaš (Š, A)

3. drvenka (véka) - drvenka

4. korbulja (szakajtó) - karbúla (GS, DS, R, Š), karbúlica (V), drvénčica (Š, Sa, Sv)

5. krnica (melence) - krnica

6. krušnica (kenyértartó rács) - krúšnjek (GS, DS, R), krúšnjak (Sv, Sa), króšnjiak (Š, V, A)

7. máčec (tűzkapacs) - fájáklí (GS, DS, Sa), ájtjau (Š, A, V)

8. možár (mozsárágyú) - možár (GS), móžar (Š), mužarac (A)

9. mačkice (zsalugáter) - pólke (GS), šalútje (DS, Sa, Sv), šalúctje (A, Š), šungaterje (Š), šalugater (DS)

10. slamnjáča (szalmazsák) - straušauk (GS), straušnjek (DS), straušnjak (V), strošnjak (Š), böntjjs (Š, Sa), béndješ (Sv)

11. solnica (sótartó) - solárnica

12. svěčník (gyertyatartó) - svejčnjek (GS, DS), svejčnjak (R, V, Š, A), posvejčnjak (Sv, Sa)

13. vlača, vlačuga (ekelő) - vlačúga (GS, DS, V, R, Š, A), blačúga (Sv, Sa)

(GS: Gorenji Sinik, DS: Dolenji Sinik, R: Ritkarovci, V: Vejrca, Š: Števanovci, A: Andovci, Sv: Slovenska ves, Sa: Sakalovci)

Hvala za pomoč vsem, ki ste poslali odgovore na kviz "Ka je tau?"

Marija Kozar

NIKA ZA SMEJ

MLADA ŽENSKA

Naš djager je spoj mlado deklo vzeo za ženo. Eden zranjek, gda sta gorstanila, stari djager etak pravi svojoj lejpoj mladój ženi: "Jaj, Olgical! Strašno lepau je tuj v gaušči. Gda človek zazrankoma gor stane pa okna gor opre, tak fajin diši lejs. Ti tū gvušno prdenaš tau fajin saĝo. Človeki eške tejšo dene od gaušče. Nej je tak?"

Njegva draga Olgica ma pa etak pravi: "Kak bi pa ge leko po drejvaj pa po listjaj denila. Vej pa cejšo nauč pri ednom starom penji ležim."

OBADVA POŠTRAFANA

Naša Minka je fejs ženska pa spoj nemirna tū. Kak šaĝau mamō prajti, ka se ji pontuje, segna za tistim. Eden fejs mladi, naš Pištak, se je v njau zagledno. Šlau je tau že tak daleč, ka sta si doma malo vkūplegla.

Nevola je samo tau bila, ka je Minkin mauž prva domau prišo, kak bi se "šikalo". Nej trbej povedati, ka je najšo v iži. Naša Minka se moli svojomj dragomj možej, našomj Petri, aj ne pokaštiga Pištaka, on je nika nej kriv. Ona je nasē vzela vse, ka se je zgodilo. Naš Peter se pa etak dere: "Nej, nej ženska. Obadva morem poštrafati. Tau pa tak baude, ka mo se ge od tebe laučo, tvoj dragi Pištak te pa mora za ženo vzeti."

TELKO DOJDA

Naša Giza je etognauk v Varaš ušla, da bi vsakšomj nikšī dar kūpila. V ednoj bauti je svojimi možej, Robini edne rokajce prosila. Gda se je pogodila, te njej bautošica etak pravi: "Gospa, tak mislite, ka edne rokajce dojdajo za dar na svetke?"

Naša Giza pa etak: "Ka vi mislite, gospa, kelko možauv ge mam?"

ZA DECO

Kelko je

Etognauk je našoga Pištaka v šaula leranca etak pitala: "No, Pišti, kelko je petdeset pa sedemdeset?"

Pišti pa: "En forint dvajsti filerov."

Baug vej, gda pride

Etognauk je z vesi eden človek k Šanjina na daum prišo pa pito maloga, gde je njegvi oča. Mali Šanji pa etak: "Vejte, možak, naš pes se je zgūbo, pa je pisa ūšo iskat."

"Pa ne znaš, gda pride domau?" pita človek.

Šanji pa etak: "Ranč zmisli si ne morem. Tau je pravica, ka je naš pes že več kak edno vōro doma."

Tau ne znam

V šauli se biologijo včijo pa školnik etak pravi našomj Lajčini: "Povej mi, kak se plodijo rauže?"

"Za rauže špecierno ne vejim..." pravi Lajči.

Zgūbliček

Našoga maloga Antona v šauli etak pita školnik: "No, Anton! Če na peldo tvoja mati ma 100 djaec pa med tistimi je 25 polauškov, kelko zgūblička te ma?"

Mali Anton pa: "Nika nej. Moja mati polauške tū oda v Varaša na placa."

ETAK SE RAZMEJ

Naš Djūra je etognauk strašno betežen grato. Baugi vala je daubo v ram telefon, pa zdaj ga včasim vōponūca. Gor zove doktora, pa etak pravi: "Gospaud doktor, mogauči bi bili k meni priditi, strašno mi je lagvo." Doktor pa: "žau človek, gnes več nikak nej. Pridite vi k meni."

Djūra pa: "Če vas je pa Baug dau, pridite, visiko vročino mam, nemam telko mauči, da bi dva stopaja napravo."

Doktor pa: "Ja, tau je drugo. Vejte ka, pridite te, gda de vam že baukše."

PO BAJTAJ SE NIKA NE DOBI

Naš Karči se etak tauži svojimi padaši: "Vejš, Robi, strašno ženo mam. Zdaj, gda se približavajo svetki, drugo ne dela, po bautaj lejče, večer domau pride pa se tauži, ka v tej bautaj nika ne dobi. Med tejm mi je pa že zaprajla dveje mesečni plači."

PO KOLENAJ

Naš Peter se sreča v Balažom pa ga etak pita: "Na, včara sam pa čūjo, ka sta se z ženauv vješ korila. Kak sta pa dokončala, šteri je emo pravico?"

Naš Balaž pa: "Po kolenaj se je vlekla do mene."

"Pa ka ti je prajla?"

"Vō se vlejši izpod postale ti za nikoj valaun laufar!"

I. Barber

NIKA ZA SMEJ

Foto: S. Róth

**Friški, friški bojte,
zdravi, zdravi bojte
v etom nauvom leti,
naj Vam bog da zdravje in veselje
dosti vina, dosti žita
pa sveti božji blagoslov!**

POZDRAVLJENI DRAGI ROJAKI NA MADŽARSKEM

Ob izletu slovenskih zdravnikov v Prekmurje
in njegov čezmejni del Porabje

Komisija za zveze z zamejstvom in inozemstvom v okviru Slovenskega zdravniškega društva je organizirala izlet zdravnikov v Porabje od 15.-17. septembra 1995.

Slovenski zdravniki ob spomeniku slovanskih bratov sv. Cirila in Metoda v nekdanjem Blatogradu...

Pot izpred Doma slovenskih zdravnikov v Ljubljani je vodila čez most na Muri v zdravilišče Moravci, od tam pa na Madžarsko do trojezičnega mesta Monoštra, ki je tudi gospodarsko središče slovenskih vasi v Porabju.

Po predstavitvi Zveze Slovencev na Madžarskem, ki nam jo je podala Marijana Sukič, urednica časopisa Porabje, nas je pot vodila v Szombathely. Tu so nas madžarski zdravniki seznanili z organizacijo in delom v glavni županijski bolnišnici (okrog 1500 postelj). Ogledali smo si porodni in otroški oddelek te bolnišnice, ki oskrbuje le komplicirane primere, ostale pa vrača v 3 manjše bolnišnice v županiji, če je bolniška oskrba še potrebna, ali pa domov. To je ena prvih bolnišnic, ki je uvedla "rooming sistem", ko ima mati otroka na posebnem ležišču v premikajoči se stajci pri sebi.

V Szombathelyu smo videli še katedralo, izkopanine rimskega svetišča ISIS ter visoko šolo z lektoratom za slovenski jezik. Proti večeru smo pripotovali k Blatnemu jezeru. Preočili smo v otroškem okrevališču, kjer so še do nedavnega letovali sibirski otroci, kar

potrjujejo tudi ruski napisi. Po počitku pri Blatnem jezeru smo si ogledali v Keszthelyu grad Festeticsa in še isti dan zdravilišče Héviz. Na poti proti domovini smo se na mestu nekdanjega Blatograda poklonili spominu slovanskih bratov sv. Cirila in Metoda, ki sta s pomočjo samostojnega kneza panonskih Slovencev, Koclja, v davni preteklosti uvedla slovanski jezik v bogoslužje.

Vsem, ki so organizirali in omogočili 51-im slovenskim zdravnikom ta izlet, še posebej pa predsednici Komisije za stike z zamejstvom in inozemstvom, prim. dr. Majdi Ostan, dr. med. in vodiču Janošu Palancsaiu, dr. med. ter porabski Slovenki Marijani Sukič za predstavitev življenja porabskih Slovencev in Zveze Slovencev na Madžarskem, iskrena hvala.

Vam, dragi rojaki na Madžarskem, pa želim z besedami našega pesnika Avgusta Pavla:

*"Ne povesi obvüpano,
narod, glavo!*

*Nede tak vsikdar, kak
je bilo!*

*Stoj močno na svetih,
starinskih tlej!*

*Vlepšoj bodočnosti
vüpanje mej!"*

Lepe božične praznike,
zdravo in zadovoljno novo leto 1996

**mag. Karolina Go-
dina, dr. med.**

PORABJE

**ČASOPIS ZVEZE
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM**

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov uredništva: H-9970
Monošter, Deak Ferenc ut 17.,
p.p. 77, tel.: 94/380-767

Tisk:

SOLIDARNOST
Arhitekta Novaka 4
69000 Murska Sobota
Slovenija

Po mnenju Ministrstva za kulturo št. 415-715/93 mb z dne 3.11.1993, se časopis PORABJE uvršča med proizvode, od katerih se plačuje davek od prometa proizvodov po 13.točki tarife 3 zakona o prometnem davku (Ur. list RS, št. 4/92)
ISSN 12187062.